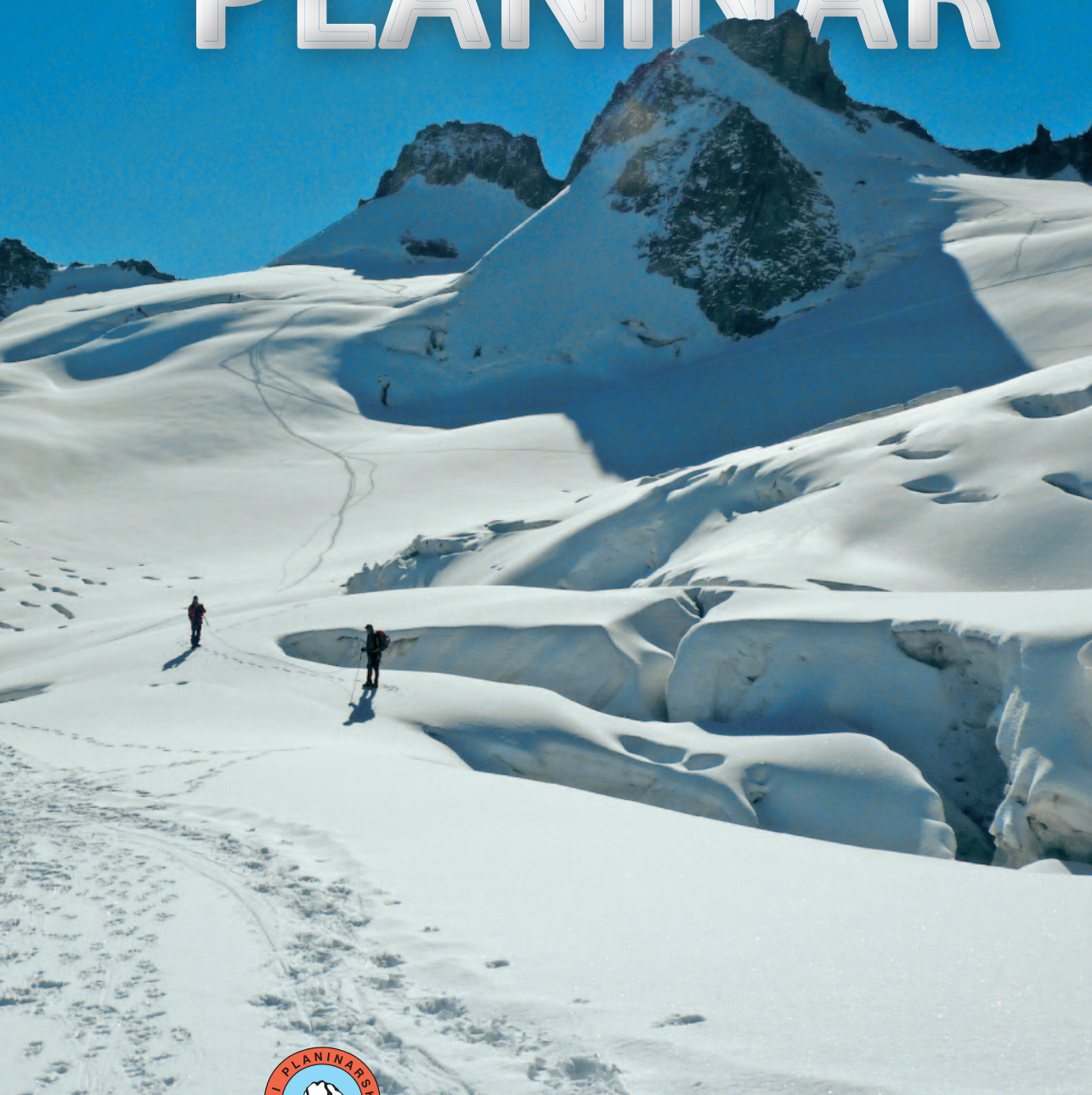

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **103**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

12

PROSINAC
2011

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
http://www.plsavez.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://hps.plsavez.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza broj 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi **35 eura**, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj. IBAN za uplate iz inozemstva jest HR4123600001101495742.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@plsavez.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini svim pretplatnicima šalje uplatnica za pretplatu.

452 Bajkovita Cordillera Blanca

458 Pet speleoloških stogodišnjica

464 Slavonski planinarski put u »jednom dahu«

469 Planina Vodno – zelena oaza Skoplja

Sadržaj

Članci

- 452** Bajkovita Cordillera Blanca
Livia Puljak
- 456** Uspón na Alpamayo
Željko Bockovac
- 458** Pet speleoloških stogodišnjica
Vlado Božić
- 464** Slavonski planinarski put u »jednom dahu«
Željko Vinković
- 469** Planina Vodno – zelena oaza Skoplja
Jasna Žagar

Info

- 472** Kula (1534 m)
- 474** Najviši vrhovi hrvatskih županija
- 474** Planinarski dom Umberto Girometta
- 475** Oetzi – prvi »planinar« u povijesti čovječanstva?
- 475** Moslavačka gora
- 475** Vremeplov

Rubrike

- 476** **Planinarske kuće:** Otvoren planinarski dom »Zamost«
- 477** **Planinarski putovi:** Aktivnosti Komisije za planinarske putove HPS-a u 2011. godini; Održavanje i osnivanje planinarskih putova; Novo izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice; Paklenički planinarski put treba obnoviti
- 481** **Pisma čitatelja:** Umjesto Sveta Gera – Sveti Ilija

Tema broja

Pet speleoloških stogodišnjica

Naslovnica

U masivu Mont Blanca, foto: Robyn Skinner

- 481** **Vijesti:** Opća skupština UIAA, Poginuo Young Seok Park, Obuka planinarskih vodiča i turističkih pratitelja na širem području Like; Na Mljetu pripreme za Dan hrvatskih planinara 2012.; Planinari na 41. Branju grojzda; U Rijeci otvorena izložba »Život pod Triglavom«; Večeri planinarskog filma u Zagrebu

486 Kalendar akcija

487 Sadržaj 103. godišta »Hrvatskog planinara«

Bajkovita Cordillera Blanca

Splitsko-makarska miniekspedicija »Peru 2011«

Livia Puljak, Split

S totine lijepih vrhova viših od 5000 metara, na koje se usponi ne naplaćuju, jednostavan i brz pristup do njih, povoljne cijene, gostoljubivo stanovništvo u podnožju planina i bajkovita priroda glavna su obilježja Cordillera Blanca – najvišega tropskog planinskog lanca na svijetu. To je područje planinarski raj Perua.

Premda se to čini daleko, zapravo i nije tako, uzmete li u obzir da se na drugi kraj svijeta može stići za samo dva dana putovanja. Trebalo nam je 35 sati da se od Splita pomoću autobusa, tri aviona i taksija domognemo hostela u glavnome peruanskom gradu Limi. Od Lime, koja se nalazi samo stotinjak metara iznad razine oceana, putuje se još 8 sati do grada Huaraza, koji je predvorje

Cordillera Blanca. Glavni cilj naše miniekspedicije bio je vrh Alpamayo (5947 m), koji se nalazi na popisu deset najljepših planina na svijetu.

Grad Huaraz nalazi se u sjevernom dijelu središnjega Perua, u dolini Callejon de Huaylas. To je grad od 120.000 stanovnika, a središte mu se sastoji od nekoliko prometnih ulica u kojima je smještena većina zanimljivih gradskih sadržaja. Gradskim središtem teče rijeka Santa, a iznad grada se s jedne strane nalazi Cordillera Blanca – »bijelo gorje« s nizom snježnih vrhova, a s druge strane Cordillera Negra – »crno gorje« bez snijega, koje priječi toplom zraku s mora da otopi snijeg na bijelim planinama. Dakako, sve putne muke zaboravili smo nakon samo jednoga pogleda na nisku snježnih vrhova koji su se zaštitnički svili oko Huaraza.

U predvorju Cordillera Blanca

Kada se »pregrize« skupa avionska karta, koja stoji od sedam do devet tisuća kuna, ovisno o sezoni i ruti, Peru je za gosta vrlo povoljan. Noćenje u boljem prenočištu stoji oko 100 kn, a obilni ručak može se kupiti već za 10 kuna. Turisti se svugdje dočekuju s velikom radoznalošću i srdačno, a prepreka uživanju u komunikaciji s lokalnim stanovništvom može biti samo činjenica da vrlo malo Peruanaca govori engleski jezik, čak i u turističkim agencijama, restoranima i hotelima u kojima je velik promet turista. Stoga je svakom tko se odluči na put u Peru preporučljivo naučiti osnove španjolskog jezika. Naše znanje španjolskoga sastojalo se od osmotjednoga tečaja medicinskog španjolskog i jednog pokušaja učenja s CD-a koji je obećavao svladavanje gradiva za tri mjeseca. I to skromno znanje pomoglo nam je da se snađemo bez većih teškoća.

Budući da se Huaraz nalazi na visini od 3052 metra, uputno je u njemu ostati tri dana prije

Put do baznog logora za Maparaju
vodi kroz doline Quebrada i Quilcayuanca

Stotine lijepih vrhova viših od 5000 metara, na koje se usponi ne naplaćuju, jednostavan i brz pristup do njih, povoljne cijene, gostoljubivo stanovništvo u podnožju planina i bajkovita priroda glavna su obilježja Cordillera Blanca – najvišega tropskog planinskog lanca na svijetu. To je područje planinarski raj Perua

polaska u više planine. Ta tri dana iskoristili smo za šetnje po gradu, razgledavanje tržnice i planiranje aklimatizacijskog uspona na vrh Maparaju (5326 m). Budući da nam je brzo dosadila gradska vreva, u aklimatizaciju smo ubacili jednodnevni izlet u selo Chavin, koje se nalazi na otprilike istoj nadmorskoj visini kao i Huaraz, ali u drugoj dolini, do koje se dolazi cestom što vodi preko visokog planinskog prijevoja. U Chavinu se nalazi svjetski poznato arheološko nalazište, koje nakon tri sata vožnje autobusom ipak nismo uspjeli vidjeti – jer je zatvoreno ponedjeljkom.

Srećom, Nacionalni park Huascaran, koji pokriva veliki dio Cordillera Blanca i u kojem se nalaze nama zanimljivi vrhovi, otvoren je svakim

danom. Put prema vrhu Maparaju započinje uzbudljivom vožnjom taksijem do sela Pitec očajnom makadamskom cestom, kojom bismo svojim osobnim autom vjerojatno pošli jedino kad bi nam život bio istinski ugrožen. Taksista nimalo ne mori loša cesta – sve su takve osim u strogom središtu grada, navikao je. Za sat i pol nezaboravne brdske vožnje plaćamo oko 100 kn. U Pitecu, na visini od 3800 metara, nema nikoga osim nekoliko pastira i ovaca te turista koji su došli taksijem radi jednodnevnog izleta do obližnjeg jezera Churup.

Sat vremena hodamo makadamskom cestom i dolazimo do početka doline Cayesh, kroz koju vodi put do našega aklimatizacijskog cilja. Dolina je predivna, oko nas s obje strane nadvili se mrki

Željko Bockovac u podnožju Alpmaya

rubovi planina, dno doline tapecirano je mekom travom, a oko nas gomile kravica i konja koji se napajaju u rijeci što teče dolinom. Kad nam je dosadilo hodati podigli smo šator na livadi punoj plavih cvjetova i opasali se konopom kako nam ne bi prilazile krave.

Sam svoj magarac

Moj je suputnik Željko treći put u Peruu. Prvi put se s Darijem Majetićem popeo na vrhove Urus (5497 m), Ishinca (5530 m) i Pisco (5750 m). Sljedeći put s njim su u Peru krenuli alpinisti Edvard Retelj, Ivan Rakić i Velimir Juras, i tada su se popeli na vrh Vallunaraju (5686 m) i najviši vrh gorja, Huascaran (6768 m), o čemu je već bilo riječi u »Hrvatskom planinaru«. O tom je putovanju Edvard Retelj producirao film koji se mjesecima vrtio na lokalnim televizijskim postajama. Osim materijala za film, Željko je s tih ekspedicija donio i bogato iskustvo, koje je između ostaloga nalagalo oprez s kravama, koje su mu

jednom prožvakale šator da bi se domogle hrane ostavljene u njemu.

Srećom, krave su nas tu noć pustile na miru i sutradan smo bez stresa nastavili hod do baznog logora za uspon na Maparaju, koji se nalazi na 4200 metara. Tu smo našli četvoricu Ukrajinaca s kojima smo dogovorili sutrašnji zajednički uspon. Prednost planinarenja s njima bilo je njihovo iskustvo jer je jedan od njih već dvaput prije bio na Maparaju. Nedostatak je bila njihova sklonost spavanju – iako smo se dogovorili da ćemo krenuti u četiri sata ujutro, Ukrajinci su bili spremni za polazak tek u pet.

U početku staza vodi kroz gusto grmlje pa smo bili fascinirani kako Ukrajinci u mraku uspijevaju pronaći vrlo slabo označen put. Nakon sat vremena vrludanja po grmlju izbili smo na stazu koju su nekad davno napravile Inke i koja je bila njihov put prema Amazoni. Čini se da od doba Inka do danas na toj stazi nitko nije ništa radio jer je u vrlo lošem stanju; na mnogim mjestima staze uopće nema pa smo morali prijeći vertikalne stijene ispod kojih se ruše duboke provalije. Svako malo prelazili smo vrlo strme sipare iznad stjenovite podloge i neugodne gromade kamenja. Jedva smo dočekali izlazak na prijevoj Abra Villa Col pet sati poslije, gdje se na visini od 4996 metara već hoda po snijegu.

Na prijevoju brzo prelazimo preko ledenjaka iznad kojeg se prijeteci nadvio vrh San Juan, s kojeg se stalno odranjaju ledene i kamene lavine. Čim smo krenuli po snijegu uvidjeli smo cijenu kasnoga polaska jer je vrućina bila nesnosna i snijeg premekan, zbog čega smo se na 5100 m okrenuli i vratili u kamp, ne želeći ništa riskirati. Nije nam bilo žao zbog ovakvog razvoja situacije jer smo se ipak popeli na visinu veću od 5000 m, što je odgovaralo aklimatizacijskom planu. Pritom smo se vrlo dobro osjećali i nismo imali znakova visinske bolesti.

Na povratku u Huaraz u dolini smo sreli mnogo drugih planinara čije su stvari nosili magarci (burros) praćeni vodičem magaraca (arriero). A mi smo sa svojih ukupno 42 kg opreme bili sami svoji magarci. Iznajmljivanje magaraca koji tegle opremu nije skupo – magarac za jedan dan košta samo oko 25 kn, što je izgledalo vrlo razumno i primamljivo dok sam gledala planinare koji po dolini skakuću samo s

Pogled s prijevoja na Alpamayo, jedan od najljepših vrhova svijeta

fotoaparatom dok njihove naprtnjače šeću kraj njih na magarcima.

Tek kad smo krenuli na Alpamayo, i mi smo unajmili dva magarca za ispmoć. Ovdje nam je to bilo i potrebnije jer je Alpamayo vrlo daleko od civilizacije, u usporedbi s većinom vrhova Cordillera Blanca. Za pristup se najprije treba voziti tri sata asfaltnom cestom do gradića Caraza, nakon toga jedan sat po makadamu do sela Cashapampa, a odande nastaviti pješice do baznog logora na 4330 metara. Do baznog logora stiže se drugi dan. Upečatljiv je jer se nalazi u sjeni šume quenuel stabala, koja izgledaju kao da ne pripadaju tom idiličnom krajoliku, onako deformirana, s čudnom korom koja se guli u nebrojenim slojevima.

Čudesni Alpamayo i nasrtljive krave

Zbog udaljenosti od civilizacije, Alpamayo uopće nije bio uvršten u prvu kartu toga gorja iz 1932. godine. Kad je 1966. američki fotograf Leigh Ortenburger predstavio Alpamayo fotografijom u njemačkom časopisu Alpinismus, u međunarodnoj su anketi upravo taj vrh planinari, fotografi

i urednici proglasili »najljepšom planinom na svijetu«. I dan-danas Alpamayo se redovito nalazi na top listama deset najljepših planina svijeta. To je strma, gotovo savršena piramida od leda, na čijem se jugozapadnom licu nalazi niz ledenih žljebova s ostrim uzdignutim rubovima, karakterističnih za planine toga područja. Žljebove čini voda koja se otapa na vršnom grebenu i usijeca kanale u snijegu i ledu. To je osobito često u visokim tropskim gorjima Anda i Himalaja, gdje se snijeg i led zadržavaju cijelu godinu. Žljebove također mogu stvoriti lavine i led koji se odranja.

Željko prvi plan bio je solo uspon na Alpamayo smjerom Ferrari, ocjene AD+, ali je odustao od toga kad smo saznali da se ove sezone tim smjerom nitko ne penje jer na njegovu vrhu visi veliki prijeteći komad leda. Umjesto toga, svi se penju smjerom French Direct, koji je stotinjak metara duži, i teži (s ocjenom D+/TD). Tuda je krenuo i Željko s peruanskim alpinistom Victorom Saenzom.

Dok su se njih dvojica penjali na Alpamayo, ja sam plandovala u baznom logoru i štitila naš šator

Uspón na Alpamayo

Željko Bockovac, Makarska

Nakon jutarnjega čaja u baznom logoru Victor i ja pripremamo sve stvari koje će nam biti potrebne tih nekoliko dana. Šator, hrana, konop, klinovi, kuhalo i ostala oprema jednako se raspoređuju u naša dva ruksaka, koji su sve teži i teži. Pozdravljamo se s Livijom i krećemo.

Već nakon dvjestotinjak metara prvi se put zaustavljamo i odmaramo. Pitam se kako li će tek biti do vrha. Malo-pomalo gazimo strmu morenu i stižemo do granice snijega. Gledamo napuštena mjesta za šator ovdje u morena kampu na 4900 metara. Mi smo ga odlučili preskočiti da dobijemo jedan dan više za uspon na vrh. Na putu se mimoilazimo s jednim navezom. Samo se pozdravljamo, onako usputno. Ispred nas je navez Austrijanaca, koji sustižemo podno prijevoja, na oko 5400 metara. Oni se navezuju, a njihov vodič kreće prvi i postavlja uže za osiguranje. Mi samo prolazimo pokraj njih kao dva ratraka i izbijamo na prijevoj.

Od pogleda na sjevernu stranu Alpamaya zastaje mi dah. To je uistinu najljepši vrh koji sam ikad vidio (uz dužno poštovanje Matterhornu). Taj prvi dan uspeli smo se iz baznog logora na 4300 m na prijevoj od 5500 m, da bismo se spustili s druge strane u visinski logor na 5300 metara.

U logoru su samo tri šatora. Mi postavljamo svoj i zavlaičimo se u vreće za spavanje. Odmaramo se tako otprilike sat vremena. Uspón je bio ubitačan. Ali ne možemo spavati jer moramo topiti snijeg za čaj, i to u što većim količinama. Nakon istopljene treće litre vode popili smo čaj. Jeli nismo ništa, već smo napravili pripreme za polazak, nabili sve vrijedne stvari u tople vreće za spavanje i zaspali.

Ujutro se Victor teško budi pa izlazimo iz šatora tek oko 3:30 i u daljini vidimo druge naveze kako veselo svijetle. Nakon sat vremena stižemo do rubne pukotine koja zjapi ispod ledenog zida Alpamaya i tada nastaju problemi. Pukotina je toliko velika i udaljena da nema šanse da je prijeđemo na mjestu na kojemu su je oni prešli. Prijašnji navezi urušili su i ono malo snijega i leda na prilazu. Tražimo alternativne pravce. Victor je umoran od traženja i pokušavanja prelaska i nakon dva sata sve prepušta meni. Izabirem jedan riskantan detalj, ali ako mala ledena polica izdrži moju težinu s par udaraca bajlama, eto me u smjeru. Tako je i bilo. Čim sam ušao u ledeni žlijeb smjera, zavio sam ledeni klin i viknuo Victoru da krene.

Kako se već razdanilo, htio sam pogledati prema gore i vidjeti što nas još čeka, kad odjednom – udarac! Velik komad leda udario me u glavu, odnosno kacigu. Gromada se odbila od kacige, ali me dio zahvatio po čelu i raskrvario. Rana je brzo prestala krvariti pa smo nastavili uspon mijenjajući se u vodstvu.

Nakon osam sati uspinjanja, oko tri sata popodne, stajali smo na vrhu, i to sami. Nešto ispod vrha mimoišli smo se s dva naveza Austrijanaca. Nekoliko slika i gutljaj čaja bili su nam dovoljni za kratko uživanje na vrhu. Tek na vrhu osjetio sam toplinu sunca, jer ga u ledenim žljebovima preko dana uopće nema. Samo tri sata absajla bila su nam dovoljna za silazak u visinski logor.

U sam sumrak, umorni se zavlaičimo u vreće za spavanje i tonemo u zaslužen san. I taj smo dan progurili bez hrane, ako ne računamo pola snickersa. Ujutro se budimo, kuhamo čaj i mislimo na ljepote baznog logora. Odlučujemo preskočiti doručak i krenuti što prije jer su se s istočne strane počeli približavati tamni oblaci. Nakon sedam sati dovlačimo se do baznog logora. Nazdravljamo coca-colum. Konačno jedemo, i to konzerve i krastavce, koje smo nosili cijelim putom do visinskog logora i natrag. Zadovoljni provodimo popodne uz razgovor i šale.

Čim je sunce zašlo za prvi planinski greben, liježem u vreću i kažem sam sebi, ispunjen srećom i zadovoljstvom: »Gotovo je.«

Viktor i Željko na vrhu Alpamayo: pogled na Željkovo lice izbliza otkriva posljedice susreta s padajućim komadom leda

od krava, koje su ondje bile vrlo nasrtljive, žvačući sve što bi se ostavilo izvan šatora. Srećom, u sam šator nisu pokušavale provaliti, ali stalno su šetale oko šatora, njuškale i pravile buku pa je spavanje uz njih bilo velik izazov.

Dosadu boravka u baznom logoru prekidaju treći dan Česi koji su se taman popeli na Alpayo; oni donose vijesti da su Željko i Victor također bili s njima na vrhu i da se vjerojatno sutra spuštaju u bazni logor. Sutra ujutro vraćaju se naši junaci. Dok je odmarao u baznom logoru, s velikom ranom na čelu kojom ga je ukrasio komad leda koji je pao niza žlijeb, Željku je nakon napornog uspona vjerojatno bilo dosta planinarenja za ovaj put. Međutim, nakon povratka u kolotečinu Huaraza odlučili smo se za posjet još jednoj dolini i još jednom vrhu, jer nam se nije dalo provesti još tjedan dana u gradu, koliko nam je ostalo do leta za Hrvatsku.

Hrvatska zastava na vrhu Ishinca

U trećoj planinarskoj epizodi uputili smo se u pratnji magarca i njegova gazde prema vrhu Ishinca (5530 m) kroz istoimenu dolinu. U baznom logoru na 4200 m dočekalo nas je mnoštvo šatora, ali i planinarski dom. To je jedno od rijetkih mjesta u Cordillera Blanca gdje postoji čvrsti objekt za spavanje. Pogodnosti spavanja u planinarskom domu nismo koristili, ali smo u toplom dnevnom boravku testirali njihovu umješnost u spravljanju čaja i održavanju vatre.

Na Ishincu smo krenuli ujutro u 3:30 da izbjegnemo vrućine koje smo doživjeli prilikom uspona na Maparaju. Pristup na vrh nije tehnički težak, ali se odužio jer smo opet preskočili morena kamp. Bilo nam je potrebno mnogo psihičke snage da bismo izdržali beskrajno dugo hodanje preko neugodnih morena. Put prilično vijuga i stalno nam se činilo da smo nadomak vrhu. Kad smo stigli do granice snijega na visini od 5000 m, čekala su nas još tri sata uspona – nakon ukupno sedam sati planinarenja razvili smo hrvatsku zastavu na vrhu.

Na povratku je sunce koje se kočperilo na nebu bez oblaka ipak učinilo svoje pa je snijeg postajao sve mekši i neugodniji, ali to nam više uopće nije bilo važno jer smo znali da ćemo uskoro uživati u udobnosti baznog logora.

Autorica Livia Puljak na vrhu Ishinca

Planine za svako godišnje doba

U Cordillera Blanca dolaze i mnogi planinari koji nemaju nikakvu namjeru stupiti na snijeg ili led. Postoji niz mogućnosti za kružne trekking ture, od kojih je najpopularnija Santa Cruz. Te ture posjetiocima pružaju priliku boravka na visinama od 3800 do 4700 m, u lijepim travnatim dolinama bez snijega, koje obiluju cvijećem. Granica snijega je iznad 4900 m pa je pristup visokim vrhovima kratak i jednostavan.

U području Cordillera Blanca nema godišnjih doba, ovdje je pola ljeta kišno razdoblje, a druga polovica je takozvano andsko ljeto, tijekom kojeg su padaline vrlo rijetke. Suho razdoblje traje od travnja do studenoga i tada se preporučuje odlazak na planinarenje u te krajeve. Srpanj i kolovoz najpopularniji su planinarski mjeseci tako da vrijedi izabrati posjet krajem lipnja ili početkom rujna kako bi se izbjegla najveća gužva.

Osim planinarenja, u okolici Huaraza osobit doživljaj pruža upoznavanje lokalne kulture, fotografiranje lokalnog Quechua stanovništva u tradicionalnoj odjeći, posjećivanje tržnice i kušanje lokalnih specijaliteta (pikantni zamorac, »cuy picante«, osobita im je poslastica). A kad se čovjek poželi kuće i hrvatskih običaja, slijedi plandovanje u kafiću uza sok od netom iscijeđena voća.

Mjesec dana u Cordillera Blanca proletjelo nam je u trenutku. Odlazak u te krajeve i vama (tropski) toplo preporučujemo.

Pet speleoloških stogodišnjica

Vlado Božić, Zagreb

Ove, 2011. godine, hrvatski speleolozi slave stotinu godina od prve primjene riječi »speleologija« u Hrvatskoj i stotinu godina od njenoga prvog detaljnog tumačenja. Također, navršava se stotinu godina od objave prvog popisa speleoloških objekata, prve fotografije snimljene duboko u špilji i od prvog nacрта špilje uređene za turistički posjet.

Uporaba riječi »speleologija« u Hrvatskoj

Još koncem 19. stoljeća francuski je paleontolog Emile Rivièr od grčkih riječi spelaion (prirodna šupljina u zemljinoj kori) i riječi logos (znanost) skovao riječ »la spéléologie« – speleologija. Pun smisao toj riječi dao je francuski pravnik Edouard Alfred Martel, koji se već dugo bavio istraživanjem špilja i jama. Na geološkom kongresu u Besançonu 1893. objasnio je da riječ speleologija podrazumijeva istraživanje i proučavanje špilja i jama uz korištenje svih dostupnih tehničkih dostignuća. Od tada tu su riječ počeli, kao međunarodnu, rabiti i drugi narodi. Prije toga govorilo se o istraživanju špilja i jama.

U Hrvatskoj tu je djelatnost naš prirodoslovac Dragutin Hirc 1905. nazvao špiljarstvom. Tada u

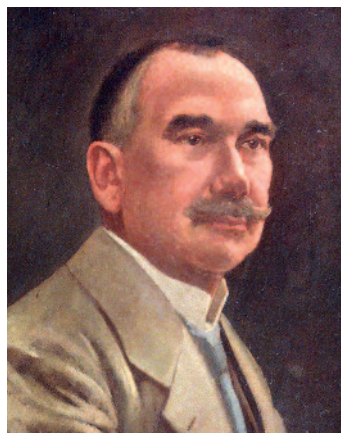
Hrvatskoj još nije bilo posebnih udruga za istraživanje špilja, istraživali su ih samo pojedinci u okviru institucija u kojima su radili. Prva udruga s nazivom »za istraživanje špilja« osnovana je 1908. u Planinsko-turističkom društvu »Liburnija« u Zadru. Iako su članovi toga društva istraživali špilje još od 1900., tek su na godišnjoj skupštini 1908. osnovali, kako piše, »posebni Odbor za istraživanje špilja«. Odbor je radio do početka Prvoga svjetskog rata.

Dvije godine poslije, 1910., u Geološkom povjerenstvu za Kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju u Zagrebu osnovan je Odbor za istraživanje špilja naredbom kraljevske vlade br. 18.937 od 31. srpnja 1910., a sastojao se od samo četiri osobe. Na čelu je bio predsjednik dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger, tadašnji dvorski savjetnik i ravnatelj Zemaljskoga geologijsko-paleontološkog muzeja u Zagrebu (danas Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja), a članovi su bili geolog Josip Poljak, zoolog August Langhoffer i jedan »kraljevski inženir«.

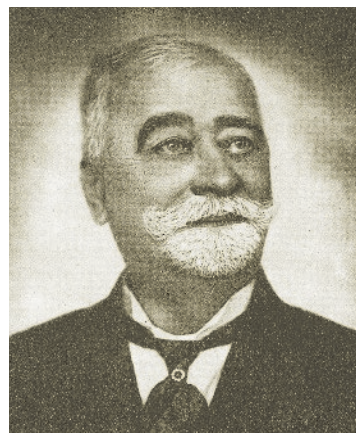
Saznavši za riječ »speleologija«, predsjednik Odbora već je iduće, 1911. godine, naziv promijenio u Speleološki odbor i tako uveo riječ »speleologija« u uporabu u Hrvatskoj.

Edouard Alfred Martel

Dragutin Hirc

Dragutin Gorjanović-Kramberger

IV. IZVJEŠTAJ SPELEOLOŠKOG ODBORA ZA GODINU 1911.
VI. BERICHT DES SPELEOLOGISCHEN KOMITTEES FÜR DAS JAHR 1911.

Dv. savj. prof. dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger.

Prošle godine 1911. letimično su pregledane dvije novo nađene špilje u brdu »Debela Lipa«. Prva — istočnija je špilja sa sićama, dok je zapadnija medveđa špilja.

Kad sam 23. listopada 1911. posjetio onu prvu špilju, primio sam od općine Lokvaške dobro sačuvanu lubanju od *Ursus spelaeus*-a. Tom sam prilikom saznao, da ona medveđa špilja krije mnoge preostatke napomenute životinje. Kustos gosp. Koch inače je da pregleda obje špilje i da shodno odredi, kako bi se sabrali prenatci te životinje iz druge predmete.

Gosp. I. Bolf iz Lokva, koji nas je prvi obavijestio o tim pronađenim špiljama te njihovoj sadržini, prihvatio je ponudu da za 50 K u špiljskom tlu ležeće kosti za naš geo-

Mofrat Prof. Dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger.

Im verfloßenen Jahre 1911. wurde eine blos flüchtige Begehung der neu entdeckten zwei Höhlen im Berge »Debela Lipa« bei Lokve vorgenommen. Die eine — die östliche — der Höhlen ist eine Tropsteinhöhle, die andere — die westlichere — eine Bärenhöhle. Als ich am 23. Oktober 1911. die erstere besuchte, erhielt ich von der Gemeinde Lokve einen gut erhaltenen Schädel des *Ursus spelaeus*. Ich erfuhr noch, dass die Bärenhöhle zahlreiche Reste dieser Tierart beherberge. Herr Kustos F. Koch erhielt den Auftrag, beide Höhlen näher in Augenschein zu nehmen und alles notwendige anzuordnen, damit die Überreste dieser Tiere nebst anderen eventuellen Funden geborgen werden.

Herr I. Bolf aus Lokve, der uns zuerst über die entdeckten Höhlen und deren Inhalt informierte, erklärte sich bereit um den Betrag von 50 K die im Boden der Höhle einge-

ŠPI LJARSKI ODIO I NJEGOV RAD ŠKOLJSKE
GODINE 1911—1912.

Izvjedešuju Dr. R. Bujas i U. Girometta.

Što potpunije upoznavanje zavičajna bila je glavna svrha koju su slijedile skupne šetnje naših učenika otkad je god ovaj zavod započeo da mladež vodi u prirodu, pa bilo to na mersku pučinu ili na vrh Mosora. I mladež se je jagmila da sudjeluje tim izletima, jer je tu mučno učenje bilo zamijenjeno zabavom, sjedanje na klupama zdravim kretanjem u čistom zraku, a spoznanje se sticalo na najugodniji i najprirodniji način: doživljenjem.

Pa kad je priroda spljetske okolice u površini od nekoliko stotina km² pokazala sve svoje osobine i krasote, kad su nam skoro sva sela i svi gorski vrhunci postali dobrim znancima,

Izvjedeštaj Speleološkog odbora za 1911. (detalji)

Šport i znanost

Za drugu su zaslužni profesori dr. Ramiro Bujas i Umberto Girometta iz škole Velike Realke u Splitu. Oni su s učenicima starijih razreda već u školskoj godini 1910./1911. počeli istraživati špilje i jame u okolici Splita, ali su tek početkom školske godine 1911./1912., tj. koncem 1911., osnovali učeničku sekciju zvanu Špiljarski odio. U izvještaju C. K. Velike Realke u Spljetu za školsku godinu 1911./1912. dali su iscrpan opis rada toga Špiljarskog odjela. Na žalost, zbog tadašnjih slabih mogućnosti komunikacija, Bujas i Girometta još nisu znali ni za riječ špiljarstvo niti za riječ speleologija, ali dobro su znali što znače riječi istraživanje špilja i jama. Tu su djelatnost nazvali jednostavnim riječima: šport i znanost. Bili su prvi koji su iscrpno opisali tu djelatnost.

Napisali su sljedeće: »Ako je športu definicija djelatnost pri kojoj se naše tijelo giblije i koja iziskuje posebnih tjelesnih i duševnih sposobnosti, a tjera se radi veselja, koje pruža — onda je pohađanje špilja bez sumnje šport u potpunom smislu riječi. Tijelo je u kretanju dok se dođe do špilja, dakle kod hodanja i penjanja u brdu — jer ne vode do njih ceste — kao i osobito kod rada pri zalazu i uspinjanju, kad treba da se svaki dio tijela giblije prema svrsi, da se ugne, i pruža, da se hvata, drži, upire, penje i dr. Da pri tome treba posebnih tjelesnih i duševnih sposobnosti, jasno je: treba snage i vještine da se pređu teška mjesta, treba ozbiljnosti i odlučnosti kod polaza u nepoznate

Špiljarski odio i njegov rad školske godine 1911. - 1912.

dubine, opreznost i odlučnost u pogibli, domišljatosti i ustrajnosti dok se ne svladaju sve prepreke. Sve to pobuđuje neko osobito zadovoljstvo, koje proističe iz upotrebljavanja nabrojenih svojstava, kao što pruža i uživanje u gledanju divnih prirodnih oblika. Ko se je uspinjao po planinama, po strmim stijenama, kamo teško dopire noga ljudska taj razumije taj ushit, kojim se s vedrih visina gleda u veličanstvenu gorsku prirodu i u duboke nizine. Svijest vlastite snage i osjećaj ljepote, koja te okružuje, napaja srce ujedno nekim dobitničkim zadovoljstvom i zanosom radi nenaslućenih čara. Takva je eto sreća i »špiljarima« jedina nagrada za sve pretrpljene napore...

Uz sami šport ima pak špiljarski dio i znanstvenu svrhu, a iz toga, što se ona ovdje spominje u drugom redu, ne smije se zaključiti, da je manja po vrijednosti. Kao što je alpinistika donijela plodova na korist znanosti povećavši znanje u geografiji i geologiji, zoologiji i botanici, meteorologiji i klimatologiji, tako je i špiljarski šport pozvan da koristi znanosti, a to ne samo podacima, koja ona može dobiti od alpinistike, već prikazivanjem i otkrivanjem slabo ili nimalo poznatih prirodnih tvorevina i njihovih bilinskih i životinjskih stanovnika, spoznanjem špiljskih oblika i tumačenjem njihovog postanka, a osobito rješavanjem problema kraške hidrografije u svezi s ostalima kraškim pojavama, što je ne samo važno za znanost, već ima i golemu praktičnu vrijednost za sve kraške zemlje... Posebice treba ispitati u

Ramiro Bujas i Umberto Girometta sa svojim učenicima – članovima Špiljarskog odjela

Ove, 2011. godine hrvatski speleolozi slave 100 godina od prve primjene riječi »speleologija« u Hrvatskoj i stotinu godina od njenog prvog detaljnog tumačenja. Također, navršava se stotinu godina od objave prvog popisa speleoloških objekata, prve fotografije snimljene duboko u špilji i od prvog nacрта špilje uređene za turistički posjet

geološkom pogledu: subaersko i subterestrično djelovanje vode; sveza među dolinama i propustljivosti terena; odnošaj tih pojava prema špiljskom fenomenu; postanak vertikalnih i horizontalnih špilja; sveza špilja i ponora s podzemnim rijekama; zavisnost broja i oblika špilja o rasprostranjenosti, smjeru slojeva i pukotina, o lokalnoj čistoći kraškog vapnenca, o površinskoj plastici okolice i td... U pogledu špiljske flore i faune treba odrediti troglofilsku vegetaciju u raznim dubinama, a tako jednako treba skupljati životinje troglofilske i osobito troglobijske, među kojima su najčešći bezvidni artropodi. U pećinama se osim toga može obogatiti kulturna prehistorija i paleontologija.«

U svom su Izvještaju Bujas i Girometta opisali opremu za istraživanje i metode istraživanja, s posebnim osvrtom na moguće opasnosti i sigurnost istraživača. Opisali su znanstveni rad

na terenu: određivanje položaja otvora špilje na karti, izradu nacрта, fotografiranje karakterističnih dijelova u špilji i okolici, uočavanje detalja važnih za proučavanje postanka špilje i dr., uočavanje živog svijeta i tragova bivšeg života u špiljama kao i pohranjivanje svih skupljenih podataka.

Kao što je vidljivo, opis djelatnosti speleologije napisan prije stotinu godina jednako je aktualan i danas.

Prva fotografija u podzemlju

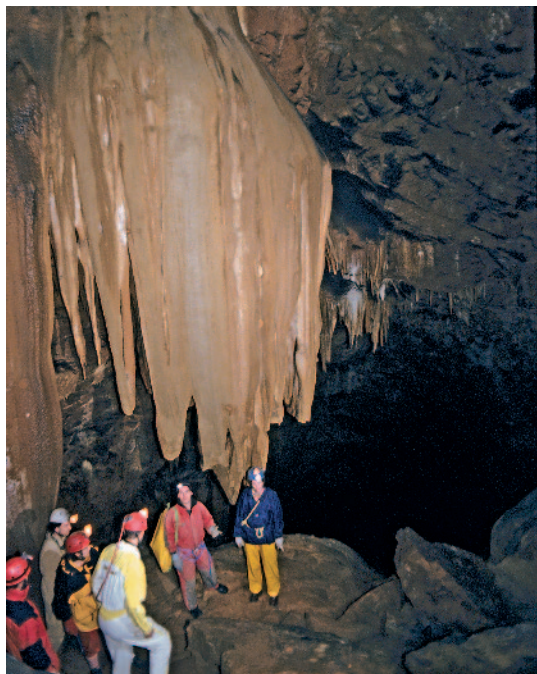
Iako je fotografiranje kraškog podzemlja u inozemstvu, npr. u Austriji, Francuskoj, Italiji i drugim zemljama, započelo još koncem 19. stoljeća, u Hrvatskoj su prve spelefotografije snimljene tek početkom 20. stoljeća.

Prve dvije fotografije snimljene u špilji, ali na samom ulazu, uz danje svjetlo, snimio je početkom prvog desetljeća 20. stoljeća nepoznati foto-

Posjetitelji ispod Velikog saljeva u Šparožnoj špilji 1911. (autor nepoznat)

Speleolozi ispod istog Velikog saljeva u Šparožnoj špilji 2006.

VLADO BOŽIĆ

graf u špilji Strašna peć na Dugom otoku. Te su fotografije objavljene u Beču 1904. u listu »Illustrierte Oesterreichische Riviera-Zeitung« (br. 14-15, na str. 118 i 119) uz tekst don Luke Jelića »Eine interessante Grotte der dalmatinischen Insewelt«. Obje slike prikazuju sige na ulazu u špilju. Još je jednu fotografiju netko snimio u ulaznoj dvorani Strašne peći, također uz danje svjetlo, a sliku je 1905. objavio Dragutin Hirc u svojoj knjizi »Prirodni zemljopis Hrvatske« na str. 685. Međutim, to još nisu bile prave speleološke fotografije.

Prvu pravu speleološku fotografiju snimljenu duboko u špilji, uz pomoć umjetne rasvjete, snimio je također zasad nepoznati fotograf i to u Šparožnoj špilji pokraj Kastva, a pojavila se u tisku 1911. godine. Slika predstavlja velik sigasti saljev s ljudima ispod njega. Taj je saljev od ulaza udaljen oko 60 metara. Snimak je najprije bio objavljen početkom kolovoza 1911. u bečkom listu »Wiener illustrierte Zeitung«, a zatim 2. rujna 1911. u br. 36 opatijskog lista »Kur. u. Bade-Zeitung d. öster. Riviera«. Tu istu sliku objavio je i anonimni autor pod nazivom Izletnik u listu »Vienac«, u rubrici »Planinarske vijesti«, uz članak »Sparožna pećina blizu Kastva« (str. 319–320). Taj broj »Vienca« izašao je u listopadu 1911.

O Šparožnoj špilji prvi je put pisano 1881. u njemačkom entomološkom listu u Berlinu, a prvi put u Hrvatskoj 1885. u listu »Naša sloga«. Budući da je špilja lako dostupna, bila je uređena za posjet još koncem 19. stoljeća (djelomično uklesane, a djelomično građene stube) jer obiluje lijepim sigastim ukrasima. Od tada su je posjećivali domaći i strani posjetitelji. Čak je zapisano da su neki ljudi u Šparožnoj špilji lomili sige i prodavali ih u Postojni kao suvenire iz Postojnske špilje. Posjete su prestale početkom Prvoga svjetskog rata pa je špilja dugo bila zapuštena. Sada je špilja obnovljena (postavljena su vrata na ulazu i popravljani putovi kroz nju) i o njoj brinu speleolozi iz Kastva, pa se uz njihovo vodstvo može razgledati jedan dio špilje. Ukupna je dužina špiljskih kanala oko 455 metara. Od 1999. špilja je zaštićena kao geomorfološki spomenik prirode.

Sljedeću pravu speleološku fotografiju snimio je tada mladi geolog Josip Poljak 1912. u špilji Lipi (tadašnji naziv), odnosno u špilji koju danas zovemo Lokvarka. To je poznata fotografija pod nazivom »Kapelica« snimljena na kraju turističkog puta u špilji koji su Lokvarci uredili te godine, a nalazi se oko 390 metara daleko i oko 90 metara ispod ulaza u špilju.

Nacrt turistički uređene špilje

Četvrta se stogodišnjica odnosi na prvi nacrt turističke špilje u Hrvatskoj. Riječ je o nacrtu špilje Samograd kod Perušića.

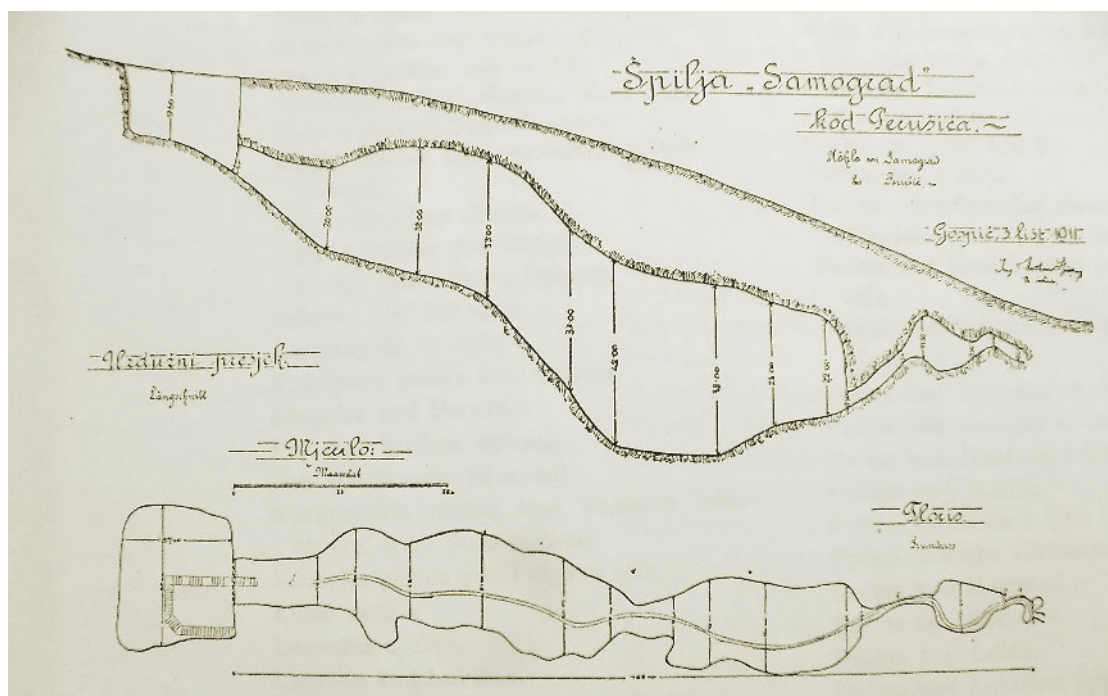
Prvi nacrt nekog speleološkog objekta u Hrvatskoj objavljen je 1882. Bila je to u stvari skica jedne bezimene špilje kod Muća Gornjeg u Dalmaciji autora M. J. Granića objavljena u »Viestniku arkeološkoga društva« u Zagrebu. Nakon toga izrađeno je tek nekoliko nacrtu špilja i jama u Hrvatskoj, a sljedeći je nacrt špilje Samograd u Perušiću, koja je u to vrijeme već bila uređena za turistički posjet.

Ta je špilja poznata stoljećima. U vrijeme Vojne krajine čuvali su je vojnici radi snabdijevanja vodom, pa su kroz špilju uredili put do vode. Međutim, 1903. u Liku je trebao doći Khuen Hedervary, ondašnji ban Hrvatske, pa je bilo predviđeno da posjeti i špilju Samograd. Radi njegova je posjeta špilja lijepo uređena. Posebno su dobro izgrađena stubišta, jer se špilja od ulaza spušta za 54 m, a onda opet uzdiže za 26 m, tako da u špilji ima ukupno 470 stuba. Ukupna dužina špilje je 223 m. Stube su izgrađene tako dobro da još i danas služe svojoj svrsi, jer su većinom

VLADO BOŽIĆ

Dio stubišta u špilji Samograd danas

Nacrt špilje Samograd iz 1911. s ucrtanom turističkom stazom

Pećine županije ličko-krbavske. — Die Höhlen des Lika-Krbava Komitates.

Babić jama kod Lovinca.
Babić pećina kod Lovinca.
Barićeva špilja kod Petrova sela.
Barišina pećina kod Zavalja.
Bankuša kod Klanca (Pazarište).
Beč pećina kod Perušića.
Bezdan u Pećinskom vrhu (Gospić).
Bezdan u Sadikovcu (Oštarije I.).
Boljkovac (v. San).
Brkina pećina kod Ričica (Lovinac).
Brstanuša kod Lukova Šugarja.
Budina ledenica kod Studenaca (Perušić).

Bujanović pećina kod Zavalja.
Čukovac kod Široke Kule.
Čelina (v. Pčelina).
Dabina pećina u Jezercu (Priboj).
Divlja pećina na Alagincu (Oštarije I.).
Došenova pećina kod Petrova sela.
Dragijina jama kod Medka.
Dražića pećina kod Dol. Lapca.
Drlića pećina kod Počitelja (Medak).
Golubnjača kod Dol. Lapca.
Golubnjača u Humoljcu (Korenica).
Golubnjača u Mrsinju (Korenica).

Preslika početka popisa iz 1911.

uklesane u stijenu i sigovinu a samo su djelomično građene od kamena. Na prvom nacrtu špilje, koji je 3. listopada 1911. izradio kotarski inženjer (geodet) Artur Špiller iz Gospića, dobro je ucrtana turistička staza sa stubama. Nacrt je objavljen u »Vijestima geološkog povjerenstva za kraljevinu Hrvatsko-Slavonsku« u »Izvještaju Speleološkog odbora za godinu 1911«. (Zagreb, 1912, str. 51).

Popis hrvatskih špilja

Točno stotinu godina prošlo je i od prvog popisa speleoloških objekata u Hrvatskoj. U istom izvještaju Speleološkog odbora za 1911. (str. 51–53) objavljeni su nazivi i lokacije tada poznatih špilja i jama Ličko-krbavske županije, a sastavio ga je zoolog August Langhoffer, član Speleološkog odbora. Ukupno je popisao 156 špilja i jama. Taj popis iz 1911. speleolozi smatraju začetkom budućega speleološkog katastra u Hrvatskoj.

Imajući u vidu tu obljetnicu, hrvatske speleološke udruge organizirale su u siječnju 2011. baš u Perušiću Seminar o speleološkom katastru na kojem se okupilo mnoštvo speleologa iz cijele Hrvatske, ali i iz Slovenije, Srbije i BiH. Tu su dogovorena osnovna načela speleološkoga katastra kojih se treba pridržavati i postupno, zajedno s Državnim zavodom za zaštitu prirode, stvarati Speleološki katastar Hrvatske.

Dakle, davna 1911. bila je speleološki vrlo plodna. Danas, stotinu godina poslije, s pravom možemo biti ponosni na ljude koji su udarili temelje speleologiji u Hrvatskoj, ali i na ostvarenja hrvatskih speleologa u proteklih stotinu godina.

Seminar o speleološkom katastru u Perušiću 2011.

Slavonski planinarski put

Željko Vinković, Bjelovar

Hodači na duge staze iz bjelovarskoga HPD-a »Bilogora«, osim akcija iz redovnog programa planinarenja, svake godine izvedu i jednu posebnu, »dugometražnu« akciju. Od 2007. članovi društva triput su prehodali 65 kilometara dug put do Virovitice kako bi se pridružili virovitičkim susretima planinara. Hodalo se 45 km na kestenijadu u Podravini, koja se održava kraj planinarske kuće »Rudi Jurić«, a prošle je godine troje planinara stiglo do Varaždina, povežavši Bilogoru, Kalnik i Varaždinsko-topličko gorje u jednom danu.

Ove smo se godine odlučili za nešto drugačiju pustolovinu. Ekipa koja je sudjelovala u prošlogodišnjem pohodu do Varaždina (Milan Abramović i Željko Vinković, oslabljena za Elizabetu) obišla je »u jednom dahu« Slavonski planinarski put. Za taj nam je pothvat trebalo ukupno osam dana.

Slavonski planinarski put prva je planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Otvoren je 27. srpnja 1957. Danas je to linijska (vezna) planinarska obila-

znica kružnog oblika, duga 300-tinjak kilometara, s 31 obveznom i 4 neobvezne kontrolne točke. Obuhvaća svih šest planina Požeškoga gorja.

Obilazak smo započeli 21. svibnja 2011. u okviru prvog »Pohoda po slavonskim planinama« i otvaranja nove dionice trase SPP-a, koja povezuje planinarski dom Petrov vrh i planinarski dom Omanovac. U svojoj akciji imali smo logističku i vodičku potporu povjerenika SPP-a na dijelovima gdje je to bilo potrebno. Evo naših bilježaka s puta!

Prvi dan: Papuk – Psunj (36 km; 11 sati)

Petrov Vrh – manastir Pakra – Veliki Javornik – Španovica – Omanovac

U planinarskom domu »Petrov vrh« (547 m) kod Daruvara okupilo se 21. svibnja ujutro šezdesetak planinara. Povod je bio prvi »Pohod po slavonskim planinama«. Od Petrova vrha krenulo se već u 7:40 i to prema manastiru Pakra. Hodalo se jednim dijelom uz potok Pakru, a zatim do Velikog Javornika i Španovice. Većina sudionika u Španovicu je stigla između 14 i 15 sati, a tamo je bio priređen duži odmor uz ponudu sokova, piva i hot-dogova. Nakon okrjepe, 35-oro planinara krenulo je dalje prema Čaklovačkoj kuli i Omanovcu. Bilo je toplo, poluoblačno, a kiša i pljusak srećom su nas zaobišli.

Drugi dan: Psunj (34 km; 11 sati)

Omanovac – Hajdučka kosa – Vodostaj – Brezovo polje – Dobra voda – Strmac – Bačin Dol

Dionicu Omanovac – Vodostaj prešli smo s drugim sudionicima »službenog« pohoda, a nakon odmora na Vodostaju formirala se manja skupina jačih hodača koje smo se držali sve do Brezova polja i dalje do Strmca. Na Strmcu smo se okrijepili juhom, a zatim nas je predsjednik Slavonskoga planinarskog saveza Otmar Tosenberger prebacio do Bačin Dola, odakle smo se još 2 sata vraćali do Strmca, gdje smo planirali noćenje u planinarskoj kući. Dobro smo se osjećali, a žuljeve koji su mi se

Prvi dan sudjelovali smo na prvom »Pohodu po Slavonskom gorju« - odmor na Purnici

u »jednom dahu«

INFORMACIJE

Tip obilaznice: vezna kružna

Godina osnivanja: 1957.

Minimalno vrijeme obilaska: 7-8 dana

Broj KT-a: 31 obavezne i 4 neobavezne

KT: Oplaninarski dom Petrov vrh, Veliki Javornik, Čaklovačka kula, planinarski dom Omanovac, Široki brijeg, Brezovo polje, planinarska kuća Strmac, Gračanica, Kapavac, Maksimov hrast, Klikun, sv. Martin u Lovčiću, planinarska kuća Pljuskara, planinarski dom »Đuro Pilar«, Čardak, planinarska kuća Borovik, željeznička postaja Lončica, Bedemgrad, Lončarski vis, Dobra voda, Petrov vrh (krndijski), Ružica grad (neobavezna), Kapovac, Javor, Češljakovački vis, planinarski dom Lapjak (neobavezna), Lapjak (neobavezna), planinarski dom Jankovac, Ivačka glava, Papuk (neobavezna), Lom, Novo Zvečevo, Ljutoč, Crni vrh, Vrani kamen

Upravlja: Slavonski planinarski savez, Osijek

Informacije: Otmar Tosenberger, 091/18 14 119

Brezovo polje na Psunju - najviši vrh slavonskoga gorja

počeli pojavljivati još na Vodostaju, pravovremenim lijepljenjem flastera stavio sam pod kontrolu.

Treći dan: Babja gora – Požeška gora (40 km; 13 sati)

Bačin Dol – Kapavac – Maksimov hrast – Klikun – Jegerova livada – Komorica

Današnjem smo danu već u samoj pripremi pristupili vrlo ozbiljno jer smo planirali prijeći dionicu Babje i Požeške gore u jednom, a ne u dva dana. Zbog svojih obveza, Duša, naš domaćin sa Strmca, nije mogao poći s nama do Maksimova hrasta, ali nam je pripremio dobru šumsko-gospodarsku kartu koja nas je spasila pri prolasku kroz branjevinu. Najzahtjevniji dio dopodnevnog dijela dana bilo je strmo spuštanje skliskom vlakom do Piljane

i potoka Pokotine. Po nekima, to je geografska razdjelnica Babje i Požeške gore.

Slijedio je veličanstveno strm polusatni uspon na Maksimov hrast. Od Maksimova hrasta držali smo se grebena slušajući kako se iznad nas nebo kotrlja i promatrajući kako se prevlače oblaci. Još prvi dan pohoda supružnici Banović obećali su nam okrpju na današnjoj etapi kad dođemo u Laze Prnjavor. Žurili smo jer se stalno činilo da oblaci samo što nisu pustili kišu. Prve kišne kapi pale su nekako istovremeno s našim dolaskom u Laze Prnjavor, gdje smo se brzo sklonili u jednu kuću. U kući smo pričekali da prođu dva naleta kiše, koja je naše požeške prijatelje, bračni par Banović, dobro oprala na putu iz Požege prema nama. Pivo, muffini i griotte koje su nam donijeli bili su za nas prava gozba! Prikupili smo dovoljno

»Vila Ciroza« na Viljevu (297 m)

Planinarski dom »Đuro Pilar« u Brodskom Brodu

snage za popodnevni dio do Klikuna te preko Jegerove livade do Komorice, gdje nas je čekao Zdravko Ećimović - Lojza. On nas je, prema dogovoru, ugostio u svojoj vikendici na vrhu Viljevu (297 m) – »Vili Ciroza«, gdje smo prenoćili.

Četvrti dan: Dilj gora (35 km; 12 sati)

Thenov mlin – Lovčić – Grižići – Čelikovići – Pljuska – jezero Petnja – Pl. dom »Đuro Pilar«

Od samog jutra zrak je bio vruć pa smo znali da možemo očekivati pakao... što se poslije i potvrdilo. Na dijelu puta od Thenova mlina prema Dilj gori pridružuje nam se naš domaćin Lojza. Put prolazi kroz nekoliko sela, a kad smo prošli kroz etno-selo Lovčić iznad kojeg se nalazi gotička crkva sv. Martina iz 13. stoljeća, dočekao nas je dio puta na kojem je markaciju gotovo nemoguće pratiti zbog bujne vegetacije u koju su zarasla bivša polja i voćnjaci. Pokušavajući se probiti kroz gusto raslinje, nehotice skrećemo prema selu Bilicama te se samo zahvaljujući iskustvu i poznavanju terena našeg pratioca Lojze vraćamo na pravi put, ne izgubivši mnogo vremena.

Prolazimo kroz Grižiće, Gregureviće i stižemo u Čelikoviće, gdje se opraštamo od Lojze, a upoznajemo Josipa Zubaka, povjerenika za Dilj goru koji će nam pomagati i biti naš domaćin na ovom dijelu SPP-a. Srećom, u Čelikovićima smo nadopunili zalihe vode jer bi nam je inače ponestalo – taj smo dan popili čak oko četiri litre vode.

Glede praćenja markacija poslijepodnevni dio puta nije bio ništa manje zahtjevan. Zapeli smo

odmah nakon Čelikovića na putu prema planinarskoj kući »Pljuska«, kao i u posječenoj šumi gdje smo pratili još donekle svježu vlaknu i spustili se do jezera Petnje. Osvježenje i obrok na brani prekrasnog jezera malo su nas vratili u život jer čekala su nas nova iskušenja, kojima danas nikako da dođe kraj.

Ostalo nam je još »samo malo« – popeti se od jezera Petnje na hrbat koji vodi do planinarskog doma »Đuro Pilar«. Da sve ostane u duhu današnjega dana »pobrinuo se« cjevovod kod kojeg smo opet izgubili markaciju, što nas je stajalo daljnjih pola sata izgubljenog vremena. Kad smo se napokon počeli spuštati prema domu, prekrasan vidik na Slavonski Brod i susjednu Bosnu umanjio je umor od današnjeg dana koji smo planirali kao lagodniji – a pretvorio se u vrlo zahtjevan.

Peti dan: Dilj gora (34 km; 11 sati)

Pl. dom »Đuro Pilar« – Rastušje – Ljeskove vode – Čardak – Vrganj – Vučje glave – Borovik

U 6 sati ujutro svojim dolaskom iznenadio nas je i razveselio naš veliki prijatelj i koordinator SPP-a Berislav Tkalac iz Županje. Upozorio nas je na mnogo »škakljivih« mjesta na današnjoj dionici. Jutarnji dio nije bio zahtjevan: upućujemo se prvo do dječjeg rekreacijskog centra »Šuma Striborova«, zatim se spuštamo do Rastušja. Prešavši asfaltnu cestu Slavonski Brod – Našice nastavljamo do izletišta i izvora Čapljevika, pa dalje šumom do Ljeskovih voda. Naš prijatelj Tkalac priređuje

nam novo ugodno iznenađenje – donio nam je kao »doping« »karlovačko B-kompleks«, narezane kulenove seke i rajčice. Nije nam bilo nimalo teško ostati s njim 45 minuta na toj gozbi. Prava je šteta što je morao na put i što ga sljedećih dana više nećemo vidjeti.

Nakon gozbe koja je bila puna energije za 30 minuta bili smo na vrhu Čardaku (421 m). Popodne je više sličilo na jučerašnji dan jer su markacije nakon Vrganja pa do Vučjih glava bile rijetke, posebno na dijelu gdje je nedavno sječena šuma. No, kada smo dohvatili Vučje glave dalje nije bilo teškoća s orijentacijom. Markacija SPP-a ondje vodi makadamskom cestom kroz selo Paučje do planinarske kuće Borovik. Tu nam je domaćin

uzimamo više vremena za odmor. Nakon pola sata hoda od Bedemgrada dočekuju nas gospoda Čolić i Mravlinčić s osvježanjem i pečenom piletinom. Poslije obroka opet smo brzi u usponu, pa smo već za 15 minuta na Lončarskom visu.

Tamo nam se priključio Gabrijel Damjano-
vić Gašo, s kojim u ugodnom druženju i dobrom ritmu prelazimo Dobru vodu i Petrov vrh te se spuštamo na Među, prijevoj na županijskoj cesti Kutjevo – Orahovica. Odatle svatko nastavlja na svoju stranu – mi na Kapovac, a on natrag na Lončarski vis. Od Kapovca nam preostaje još spuštanje do planinarske kuće »Šaševo«, gdje nas čekaju Zorko Štajner, Otmar Tosenberger i članica naše ekipe Elizabeta Kosar, koja nam se priključuje

Slavonski planinarski put bio je prva planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Otvoren je 27. srpnja 1957. Danas je to linijska (vezna) planinarska obilaznica kružnog oblika, duga 300-tinjak kilometara, s 31 obaveznom i 4 neobavezne kontrolne točke. Obuhvaća svih šest planina Požeškog gorja

bio Oto (Otmar Tosenberger). Nama u čast naložio je vatru u ložištu ispod nadstrešnice pa smo navečer mogli peći kobasice. U posjet su nam došli i predsjednik HPD-a »Krndija« iz Našica Slavko Čolić i povjerenik SPP-a za ovu dionicu Stjepan Mravlinčić, koji će nam pomagati na sutrašnjoj dionici.

Planinarska kuća »Borovik« kuća je s planinarskom dušom, dobro opremljenim prizemljem i spavaonicom u potkrovlju. Vanjski dio ima nadstrešnicu s ložištem, a nadomak kuće je potok na kojem se može oprati sve što poželite... i ohladiti čarobne napitke.

Šesti dan: Krndija (40 km; 13 sati)

Borovik – Vignjište – Londžica – Bedemgrad – Lončarski Vis – Petrov vrh (Krndijski) – Međa – Kapovac – pl. kuća »Šaševo«

Od planinarske kuće »Borovik« uspinjemo se najprije na Tromedu. Markacija prati greben pa ju je prilično lako pratiti i kroz šumu i kroz selo Vignjište, a zatim i na silasku do Ema vrela u Crnoj Kladi. U 10 sati stižemo do današnje prve kontrolne točke – željezničke stanice Londžica. Problema nije bilo ni kod kamenoloma tako da smo za sat i pol već na Bedemgradu, na kojem

Na Ivačkoj glavi na Papuku

sljedeća dva dana. Danas smo bili usredotočeni na markacije, a i Gašo nam je pomogao u tempu pa smo ovu dionicu svladali prilično dobro.

Sedmi dan: Papuk (35 km; 13 sati)

Pl. kuća »Šaševo« – Javor – Češljakovački vis – Jankovac – Ivačka glava – Papuk (vrh) – Novo Zvečevo

Od planinarske kuće »Šaševo« odmah ujutro trebalo je svladati 300 m visinske razlike da bismo se popeli na greben – bila je to »dobrodošlica« za Elizabetu kako bi upoznala »ravnu« Slavoniju. SPP sljedeća dva sata vodi grebenom do Češljakovačkog visa, što nije posebno zahtjevno, kao ni spuštanje na Jankovac, gdje smo očarani njegovom ljepotom ostali 50 minuta.

Nastavljamo putom uz potok Kovačicu, a onda dolazi najteži dio današnjeg dana, strm uspon na Ivačku glavu, pakleno težak zbog visoke temperature i sparine. Na drugoj makadamskoj cesti koju smo presjekli dočekao nas je nadzornik u Parku prirode Papuk i povjerenik SPP-a Miro Mesić, koji se s nama popeo na Ivačku glavu i na vrh Papuk. Ispričao nam je mnogo o ovom dijelu slavonskoga gorja i prava je šteta što zbog svojih obveza nije mogao duže ostati s nama, jer bismo još mnogo što saznali.

Nastavili smo preko Kneževih voda prosjekom u kojoj nije bilo teško pratiti markaciju. Od skretanja nam je preostalo sat i pol spusta preko Poljane i Staklenih bunara do Novog Zvečeva, gdje smo imali dogovoreno noćenje u ribarskoj kući. Veliku zahvalnost za logistički dio današnjeg dana dugujemo planinaru Josipu Ciganoviću koji nam je za večeru u Novom Zvečevu osigurao toliko čevapčića i bureka da smo ih imali i drugi dan za doručak.

Osmi dan: Papuk (27 km; 8 sati)

Novo Zvečevo – Ljutoč – Međa – Crni vrh – Vrani kamen – Petrov vrh

Danas nas na cijeloj dionici prati Slavko Pokorny, predsjednik PD-a »Petrov vrh« iz Daruvara. Staza preko Ljutoča do Međe nije preteška, a onda nas čeka najteži dio – strm, jednosatni uspon na Crni vrh. Lagano počinje kišica, no srećom brzo prestaje. Na Crnom vrhu, u skloništu – metalnom kontejneru, napravili smo duži odmor za ručak.

Bjelovarčani na Crnom vrhu - najvišem vrhu Bjelovarsko-bilogorske županije

S Crnog vrha do doma »Petrov vrh« trebalo nam je tri sata – i u 15:30 moj i Milanov san o prelasku SPP-a u jednom dahu postao je stvarnost. Iza nas je ukupno 300-tinjak kilometara i šest slavonskih planina! Prva nam je, u svojstvu predstavnice HPD-a »Bilogora« čestitala voditeljica Ekološke sekcije i naša »supatnica« u posljednja dva dana – Elizabeta, a onda i Slavko Pokorny, u ime domaćina.

Hvala slavonskim planinama što su dopustile da upoznamo njihovu ljepotu i snagu, hvala ljudima koji su osmislili i obilježili SPP i svim dobrim ljudima koji su nas dočekivali i pratili na Slavonskom planinarskom putu. Hvala svima iz HPD-a »Bilogora« Bjelovar koji su pomogli i podržali našu pustovinu i živjeli s nama osam dana, šaljući poruke potpore i strepeći svaki dan za naše noge. Bez svega toga ne bismo bili prvi Bjelovarčani koji su obišli Slavonski planinarski put »u jednom dahu«.

Planina Vodno

zelena oaza Skoplja

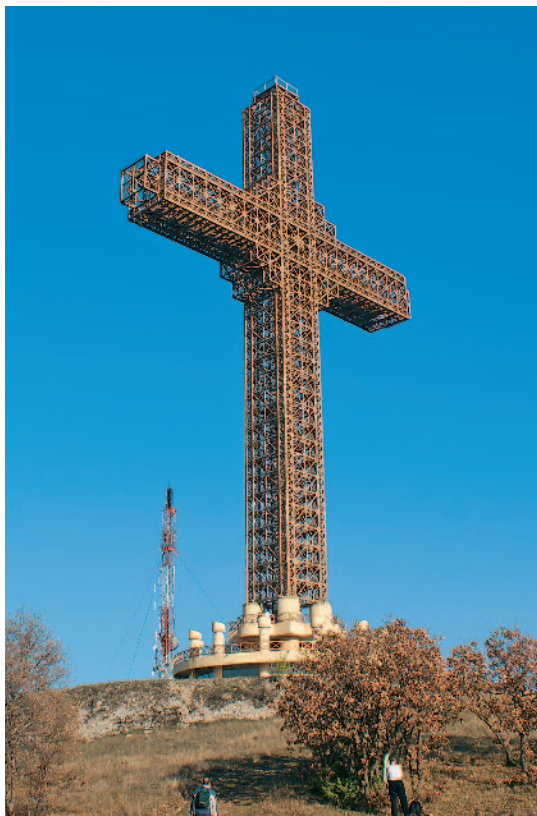
Jasna Žagar, Sesvete

Još uvijek prebirem po laticama svoga sjećanja. Sanjam o onome što me raduje, u mislima idem tamo kamo želim ići. Želim zabilježiti svaki trenutak koji me učinio sretnom. Želim tu sreću podijeliti s drugima. Ta me sjećanja čine sretnom iznutra. Volim planine i cijenim tragove koje su ostavile u meni. A u Makedoniji sam uvijek bila sretna. Dala mi je ono što sam tražila. Mir i ljubav.

Svi posjeti Makedoniji i njezinim planinama počinju i završavaju u Skoplju. Grad sa svojim znamenitostima, čaršijama, buregdžinicama, čevabdžinicama i skopskim pivom poziva u hitan obilazak, ali planinaru predstavlja sladak začim tek nakon posjeta odabranoj planini. Svatko će odmah zamijetiti planinu Vodno, koja majčinski grli Skoplje baš kao što je Medvednica prigrlila Zagreb, a na čijem se 1066 metara visokom vrhu Krstovaru moćno uzdigao Milenijski križ, baš kao što se nad Sljemenom uzdiže televizijski toranj. Dvije tako slične i od svojih planinara tako voljene planine, za koje se kaže da su pluća svojih gradova. Dvije nježne planine koje uvijek s radošću dočekuju svoje planinare. Kako onda posjetiti Makedoniju a ne posjetiti Vodno?

Šumovite padine Vodna najomiljenije su izletišta Skopljanaca. Srednja godišnja temperatura na planini iznosi 23 °C. Najniža temperatura, od -15 °C, izmjerena je u siječnju 2005., a najviša 43 °C u srpnju iste godine. Zato i ne čudi što je od ranoga jutra sparno i vruće. Iako je Vodno bogato vodom, jer ima brojne izvore i potoke, pa čak i jedan mali slap Prskalo, siguran je spas od žeđi voda iz naprtnjače. Planinarski dom Srednje Vodno i nedovršeno Dječje odmaralište skromno su opremljeni pa se spas od gladi također nalazi u naprtnjači. Okrijepiti se može tek u domu Gornje Vodno, na vrhu, pod križem.

Milenijski križ na vrhu Vodna visok je 67 metara i s rasponom krakova od 46 metara smatra se jednim od najvećih na svijetu. Vidi se s udalje-

Milenijski križ na Krstovaru

nosti od 30 kilometara. Izgrađen je 2002., na prijelazu iz drugog u treće tisućljeće, povodom 2000 godina kršćanstva, i odmah je postao nezaobilaznom odrednicom za sve posjetitelje Skoplja. Izgradnju su financirali Makedonska pravoslavna crkva, Makedonska vlada i donatori iz Makedonije i svijeta. Križ je izgrađen na najvišoj točki planine, na Krstovaru, što je turski naziv za »mjesto križa«. Na tome je mjestu prije Milenijskoga bio manji križ. Današnji je križ osvijetljen, ali je nekoliko puta spašavan od zamračivanja zbog nedostatka financijskih sredstava. Prijedlog za izgradnju vjetroelek-

Planina Vodno majčinski grli Skoplje baš kao što je Medvednica prigrllila Zagreb. Te dvije tako slične i od svojih planinara tako voljene planine, za koje se kaže da su pluća svojih gradova, uvijek s radošću dočekuju svoje posjetitelje

Pogled na Skoplje s Krstovara

trane na Vodnu nije prihvaćen. Do križa se može doći pješice planinarskim stazama ili automobilom makadamskom cestom od Srednjeg Vodna, ali takva je povlastica dopuštena samo stranim delegacijama i crkvenim velikodostojnicima za vrijeme vjerskih blagdana, kad je posjeta križu najmasovnija. Ostali moraju dozvolu potražiti u Skoplju.

Nije jasno zašto je vrh planine pust. Po jednoj priči Vodno je opustošeno još u 15. stoljeću, kad su s planine izvlačena drva za grijanje vode u Daut-pašininim kupkama¹ u Skoplju. U tim se kupkama ispod trinaest kupola nalazilo petnaest odvojenih

prostorija koje su služile za kupanje i saunu, pa je lako predočiti si koliko je drva bilo potrebno za grijanje vode i stvaranje pare. No, postavlja se pitanje je li to zadivljujuće zdanje ikada služilo za kupke i je li ga s obzirom na njegovu veličinu bilo uopće moguće zagrijati. Je li nestašica drva na Vodnu prouzročila zatvaranje kupki ili ih je sam Daut-paša zatvorio prije nego što su uopće otvorene za predviđenu namjenu? Kupke je, prema legendi, prije otvaranja posjetila Daut-pašina kći. Kad je djevojka htjela otvoriti ulazna vrata, niza zid se spustila velika zmija otrovnica i ugrizla je. Djevojka je umrla, a nesretni Daut-paša naredio je da se kupke zatvore. Međutim, postoje dokazi da su kupke bile korištene, a cijenu je možda ipak platila planina.

Naravno, i bolesti su, nošene vjetrom iz sve zagađenijeg Skoplja, mogle uništiti inače još uvijek

¹ Daut-pašine kupke (tur. amam) u Skoplju su monumentalna građevina islamske svjetovne arhitekture. Njihovu izgradnju je financirao veliki vezir Daut-paša, koji je služio u Skoplju od 1489. do 1497. godine. Kupke su 1948. prenamijenjene u umjetničku galeriju. Stalni postav izlaže djela makedonskih umjetnika od kraja 19. stoljeća do danas.

dovoljno bogat šumski pokrov. Najviše ima bjelogorice. Prevladavaju divlji kesteni, breze, lipe, hrastovi i grabovi. U njima se skrivaju zečevi, lisice, vjeverice, zmije i ptice, ali i vukovi, divlje svinje i jeleni. Ovoj lijepoj planini potrebna je hitna zaštita jer će vode uslijed kiša nezaustavljivo odноситi zemlju i biljni pokrov sve niže i niže u dolinu. Na Vodnu ima mnogo stihijski izgrađenih kuća za odmor, što je prouzročilo neplansku sječu šume.

Čudan je osjećaj stajati na Krstovaru, ispod masivnoga križa što svojim golemim krakima razdire modro nebo. Obasjan sunčevim zrakama, upravo blista kao da je optočen safirima. Oko križa je pust kamen, kroz koji proviruju tek poneki cvijetak i travčica, otporni na žeđ i vrućinu. Čovjek se ne snalazi u toj pustoši, čudi se kamo je nestala šuma u kojoj je punim plućima udisao svjež zrak. Žal za šumom miješa se s ushićenjem zbog boja koje su mu zabljesnule pred očima, i zamagljenim gradom koji se raširio podno planine.

Da, baš čudan osjećaj. Pratio me je i na povratku. Povremeno se osvrnuh prema križu, čiji su se kraci sad već gotovo potpuno izgubili u šumi. Upijala sam njezino zelenilo i pustila misli da neodređeno teku, sve do Skoplja. A i u njemu sam tražila svaki kutak iz kojeg sam mogla potajno zaviriti na planinu.

Krajem dana, kad je sunce zašlo, a zvijezde se rasule po nebu nad Vodnom, začuh ranjenu planinu kako me pita:

Članovi HPD-a »Lipa« iz Sesveta kod planinarskog doma na Srednjem Vodnu

- Znaš li tko sam?
- Znam, – kažem ponosno – ti si planina.
- Ja sam ona s kojom živiš svaki dan – ispravljala me. – Ja sam ona, koja ti želi dobro.

Nasmijeh se. Planina me je sigurno zamijnila s nekim. Ja ne živim ovdje, samo sam slučajna prolaznica. Ali prije nego joj stigoh odgovoriti, ona nastavi:

- Ja sam tvoja potreba. Bez mene ne možeš živjeti.
- Znam – prošaptah sad već pomalo nesi-gurno.
- Poštuješ li to što ti dajem? – pita.
- Poštujem – glas mi je tih.
- Danas sam ti dopustila da uživaš u mojoj ljepoti, u bojama sunčanog dana u kojem su blistali sivi kamen i zelena šuma nad gradom koji je treperio u izmaglici topline. Je li ti bilo lijepo? – upita nježno.
- Jest – sjećanje na dan u planini razvedri mi lice.

– Zašto mi onda uzvraćaš ovime? – glas joj je tužan. – Vrh mi je pust, šuma je bolesna, cvijeća je sve manje, a i životinje me napuštaju.

Šutim. Shvaćam da to neka planina ipak govori meni, da zapišem njezinu bol.

– Ako ja tebi dajem život, zašto ti meni vraćaš smrt?

Pogled na okolicu s Krstovara

VRH

Kula (1534 m)

Kula je najviši vrh Bjelolasice, ujedno i najviša točka u cijelome Gorskom kotaru. Najviši vrh je na najsjevernijem u nizu travnatih vršaka na hrptu Bjelolasice. Vršna točka označena je geodetskim stupom. Oko 20' od vrha je pl. sklonište Jakob Mihelčić. Zahvaljujući travnatom vršnom hrptu i osamljenom položaju, s Bjelolasice se pružaju pregledni vidici na sve strane pa je to svakako jedan od najljepših vidikovaca u Hrvatskoj

Koordinate: N 45° 16' 24.9" E 14° 57' 40.2"

Prilazi: Vrbovska poljana ^{1h} Bjelolasica **1 h**

Begovo Razdolje ^{1.30h} Vrbovska poljana ^{1h} Kula **2.30 h**

Begovo Razdolje ^{1.30h} Žuta poljana ^{1.30h} Bjelolasica **3 h**

Ratkovo sklonište ^{40'} 13. kilometar u Mlečkovu lugu ^{2.15h} Bjelolasica **3 h**

Vrelo (Olimpijski centar Bjelolasica) ^{1.45h} Gomirkovica ^{1.45h} Kula **3.30 h**

Vrelo (Olimpijski centar Bjelolasica) ^{2h} Gričevite drage ^{1h} Kula **3 h**

Najkraći je prilaz na Kulu s Vrbovske poljane južno od Begova Razdolja. Iz Begova Razdolja do Vrbovske poljane vodi mak. cesta. Taj je uspon vrlo strm. Zanimljiv je i izlet iz Begova Razdolja s usponom preko Žute, a povratkom preko Vrbovske poljane.

Zemljovidi: Goranski pl. put, GPP (Smand / HPD Zagreb-Matica), HOC Bjelolasica, 11b (Smand), Gorski kotar I (Klek, Bjelolasica), 11 (Smand)

KT: Hrvatska planinarska obilaznica, Najviši vrhovi hrvatskih županija, Goranski pl. put (GPP), Kapelski pl. put (KPP), Ravnogorski pl. put (RGPP), Dvadesetica, 40 vrhova za 40 godina PD Kamenjak

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

VERDAN GRUBELIĆ

Najviši vrhovi hrvatskih županija

Tip obilaznice: točkasta

Godina osnivanja:
2006.

Minimalno vrijeme obilaska: 80 h

Broj KT-a: 22

KT: Dinara, bezimeni vrh na Žumberačkoj gori (1006 m), Ivanščica, Čavić brdo na Zrinskoj gori, Velika Javornica, vrh Ravne gore, Vranilac na Kalniku, Crni vrh na zapadnom Papuku, Kula na Bjelolasici, Vaganski vrh na Velebitu, Papuk, Brezovo polje na Psunju, Kapavac na Požeškoj gori, Kremen, Petrov vrh na Krndiji, Bat na Kozjaku kod Kijeva, Liska na Fruškoj gori, Sveti Jure na Biokovu, Veliki Planik na Čićariji, Ilijin vrh na Sniježnici, Mohokos u Međimurskim goricama i Sljeme na Medvednici

Uvjet za priznanje:
Obilazak svih kontrolnih točaka

Upravlja: PD Ericsson - Nikola Tesla, Zagreb

Informacije: Damir Kuzmanić 091/52-92-075

Najviši vrh Zagrebačke županije je neimenovani žumberački vrh u području Kaštanice pod Svetom Gerom

Planinarska obilaznica »Najviši vrhovi hrvatskih županija« koju je osnovao PD »Ericsson Nikola Tesla« obuhvaća sve hrvatske županije i njihove najviše planinske vrhove. Slijed kontrolnih točaka u dnevniku obilaznice naveden je prema slijedu županija koji je određen teritorijalno-administrativnom podjelom Hrvatske. Vrh Dinare (1831 m) kao najviša točka Hrvatske iznimno je izdvojen iz svog županjskog okvira, a kao kontrolna točka za Šibensko-kninsku županiju umjesto njega odabran je Bat na Kozjaku kod Kijeva. Prilazi do kontrolnih točaka označeni su uobičajenim planinarskim oznakama, a obilaznik sam bira prilazni put kojim će se koristiti. U dnevniku obilaznice preporučeni su najpogodniji i najatraktivniji prilazi do svakog vrha.

Posebna zanimljivost ove obilaznice je u činjenici da nekoliko vrhova, koji su najviši u svojim županijama, prije osnivanja ove obilaznice uopće nisu bili planinarski obrađeni, odnosno da su »otkriveni« zahvaljujući ovoj obilaznici. Obilazak najviših vrhova hrvatskih županija omogućava zainteresiranim planinarima da dobro upoznaju Hrvatsku, budući da je za stjecanje značke potrebno obići cijelu Hrvatsku - od Iloka do Dubrovnika.

PLANINARSKA KUĆA

Planinarski dom Umberto Girometta

Planinarski dom »Umberto Girometta« (868 m) nalazi se na Mosoru, u šumi iznad prostranog zelenog dolca Ljuvača, uz nepresušan i snažan izvor što ga spominje već Andrija Kačić Miošić u svom »Razgovoru ugodnom naroda slovinskoga« kao vrutak hladne vode. Dom je nazvan po popularnom predsjedniku HPD-ove podružnice Mosor koji je zaslužan za njegovu gradnju. Oko 50 metara od doma nalazi se zidano sklonište s ognjištem, stolom i klupama. Dom je idealno ishodište za sve ture po Mosoru.

INFO

Otvoren: vikendom i po dogovoru

Opskrbljen: pićem i jelom

Mjesta za noćenje: 80

Upravlja: HPD Mosor, Split

Informacije: Špiro Gruica 098/659-442, HPD Mosor 021/394-365

Prilaz vozilom: nema prilazne ceste, najbliža cesta u Sitnu Gornjem (45' do kuće) - s magistrale u Stobreču I. prema Žrnovnici, u Žrnovnici ili Srinjinama skrenuti I. cestom za Dubravu, potkraj I. odvojkom u Sitno Gornje

Otvoren planinarski dom »Zamost«

U nazočnosti osamdesetak planinara i ljubitelja prirode s područja Primorsko-goranske i Istarske županije te lokalnih žitelja, otvoren je u mjestu Zamostu (Plešće) kraj Čabra Planinarski dom »Zamost«. Njime upravlja PD »Tuhobić« iz Rijeke. Dom će raspolagati s 30 postelja na kat u tri skupne spavaonice, kuhinjom s dnevnim boravkom i pratećim sadržajima, a u prizemlju velikom društvenom prostorijom za veće skupine i društvene aktivnosti.

Zgradu doma ustupila je na korištenje planinarima »Tuhobića« obitelj Ante Gašparca, a kuća je uz mnoge sate dobrovoljnog rada planinara uređena i sredstvima Primorsko-goranske županije, Hrvatskoga planinarskog saveza i Grada Rijeke. PD »Tuhobić« organizirat će u domu niz priredaba, samostalno ili u suradnji s lokalnim planinarskim društvima u Čabru i Gerovu.

Dom Zamost nalazi se u zanimljivom kraju, s mnogim, malo poznatim prirodnim draguljima, kao što je primjerice izvor Gerovčice. Nalazi se podno dvje-

stotinjak metara visoke stijene, koja može postati zanimljiv alpinistički poligon. Posjetiteljima će zasigurno biti zanimljivi i brojni autohtoni mlinovi na Gerovčici. Na dva sata hoda od kuće je izvor Kupe, a do Risnjaka (6 sati) i drugih vrhova njegove skupine vode zanimljive staze. Jedna od prvih akcija nakon otvaranja doma bit će uređenje planinarske staze do Svete Gore (860 m) u čijem se podnožju dom nalazi. On može biti i ishodište za druge zanimljive planinarske ciljeve (Kraljev vrh, Goranski planinarski put...).

Otvaranje doma znači nov i vrijedan sadržaj jer će obogatiti planinarsku ponudu čabarskoga kraja, koji je dosad u tom pogledu bio neopravdano zapostavljen.

Dom je otvoren svaki vikend (subotom i nedjeljom), a po potrebi i uz najavu, i u druge dane. Cijena noćenja za planinare je 25 kuna, a korištenje kuhinje naplaćuje se dodatno 10 kuna po osobi. Informacije se mogu dobiti na tel. 098/338-005.

Damir Konestra

Otvorenje planinarskog doma »Zamost« u Gorskom kotaru

Aktivnosti Komisije za planinarske putove HPS-a u 2011. godini

Komisija za planinarske putove HPS-a u 2011. godini imala je vrlo intenzivan rad i ostvarila je brojne vrijedne rezultate. Održano je 10 sastanaka, na kojima su nerijetko sudjelovali i predstavnici županijskih i regionalnih planinarskih saveza - ove godine pojačane su aktivnosti s Istarskim planinarskim savezom, PS Krapinsko-zagorske županije te PS Dubrovačko-neretvanske županije. Održan je i zajednički sastanak s Komisijom za promidžbu i izdavaštvo HPS-a radi dogovora o međusobnoj suradnji, što kvalitetnije obrade sadržaja na webu HPS-a te obrade stručnih tema o planinarskim putovima u »Hrvatskom planinaru«.

Tijekom godine održana su dva dvodnevna tečaja za markaciste - u svibnju na Poklonu na Učki, a u listopadu u Pomeni na otoku Mljetu. Na tim tečajima osposobljeno je 42 novih markacista iz 15 planinarskih društava. Za potrebe tečaja stalno se unapređuju prezentacije koje se s računala projiciraju za vrijeme teorijskih predavanja. Tečaji su uvijek prilika da se održe radni sastanci s predstavnicima planinarskih društava i županijskih saveza ili s djelatnicima uprava zaštićenih planinskih područja. U suradnji s njima dogovara se suradnja, verificiraju podaci o markacistima i planinarskim putovima po društvima koja su preuzela obvezu njihovog održavanja, razmatra se problematiku obilježavanja turističkih staza i drugih neplaninarskih staza planinarskim markacijama i drugo.

Unatoč preporuci da se bez jasne potrebe ne osnivaju novi planinarski putovi, u posljednje vrijeme trasirano je mnogo novih putova. Komisija za planinarske putove HPS-a pažljivo razmatra svaku ideju o osnivanju planinarskih obilaznica te osnivačima koji pravovremeno pošalju svoj prijedlog rado upućuje korisne prijedloge utemeljene na širokom iskustvu s planinarskim obilaznicama. Tako su osnovane dvije nove obilaznice, Ludbreška i Vrapčanska. Nažalost, nerijetko se događa da neka, često velika društva s dugogodišnjom tradicijom, bez prethodnog dogovora, lansiraju neprikladno pripremljene obilaznice za koje naknadno traže registraciju u HPS-ovom registru planinarskih obilaznica, stavljajući Komisiju za planinarske putove HPS-a »pred gotov čin«.

Neke od preporuka i stajališta Komisije za planinarske putove predstavljena su na Skupštini HPS-a održanoj krajem svibnja, s prijedlogom da se ugrade u programske osnove za naredno razdoblje:

- nikako ne koristiti planinarske oznake za obilježavanje šetnica, turističkih i hodočasničkih staza, poučnih putova, vinskih staza i sl.
- uključiti svako planinarsko društvo u održavanje planinarske infrastrukture
- objaviti na webu HPS-a podatke o planinarskim putovima, obilaznicama i markacistima

Instruktori i polaznici tečaja za markaciste na otoku Mljetu

Vježba markiranja planinarskih putova

- uspostaviti intenzivniju suradnju s HGSS-om na planu snimanja tragova planinarskih putova i izradi karata

Vrijedi istaknuti da je u 2011. tiskano novo, četvrto izdanje priručnika za markaciste »Planinarski putovi«, 6. izmijenjeno i dopunjeno izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice te da su izrađene nove značke za HPO i 17 metalnih žigova za vrhove HPO-a.

Svjesni činjenice naglog dolaska modernih naprednih tehnologija u svakodnevni život, pa tako i među planinare, nastojimo ih pratiti – ići u korak s vremenom. Članovi Komisije za planinarske putove

upoznavali su s najnovijim softverskim rješenjima za obradu i prikaz GPS tragova, a slične radionice spremamo organizirati na razini županijskih planinarskih saveza. U tu svrhu već su pripremljene detaljne upute o obradi GPS tragova. Na inicijativu markacista Hrvoja Zrnića pokrenut je i pilot-projekt korištenja planinarskih putova uz pomoć snimljenog GPS traga, koji je predstavljen na webu HPS-a i u »Hrvatskom planinaru«. Planinari koji žele planinariti na takav način pozvani su da se javljaju sa svojim komentarima, razmišljanjima i iskustvima, kako bi se zajedničkim snagama utvrdile prednosti i nedostaci elektroničkog označavanja planinarskih putova.

Također, Komisija za planinarske putove HPS-a pokušava na najprihvatljiviji način uspostaviti bazu podataka koja obuhvaća podatke iz njezina djelokruga rada: markaciste, planinarske putove, planinarske obilaznice, a iz koje dobivamo sve potrebne izvještaje. U prikupljanju i obradi podataka, uz suradnju s brojnim entuzijastima iz društava, napravljeno je mnogo, a bilo bi i znatno više da smo uspjeli razviti bazu podataka na internetu. Vlastitim smo snagama razvili program za obradu tih podataka pohranjenih u jedinstvenoj bazi na osobnom računalu, a nakon višegodišnjih pokušaja uspjeli smo pronaći volontere iz kruga markacista koji se bave programiranjem baze podataka u internet okruženju. Nadamo se da će ti podaci u odgovarajućem obliku uskoro biti dostupni planinarskoj javnosti.

Podrobnije informacije o aktivnostima Komisije za planinarske putove mogu se pronaći na webu HPS-a, u rubrici »Planinarski putovi«.

Ur.

Održavanje i osnivanje planinarskih putova

Komisija za planinarske putove HPS-a godinama njeguje suradnju s planinarskim društvima rješavajući brojna pitanja u vezi s održavanjem planinarskih putova i planinarskih obilaznica, školovanjem markacista i dr. Komisija se, surađujući s planinarskim društvima, upustila u izradu Popisnika planinarskih putova u Hrvatskoj. Prikupljanje i obrada velikog fonda podataka, uz pomoć vlastitoga softverskog rješenja, u podmakloj je fazi.

Većina planinarskih društava aktivno surađuje i u rješavanju brojnih spornih pitanja, posebno onih koja se odnose na osnivanje novih planinarskih putova i obilaznica.

Stav je HPS-a da broj planinarskih putova treba zadržati na postojećoj razini, a nove trasirati samo uz iscrpnu analizu i suglasnost Komisije za planinarske putove. Međutim, mnoga, tek osnovana planinarska društva, žele markirati novi planinarski put ili osnovati obilaznicu i na taj način dati svoj doprinos planinarstvu.

To je razumljivo, ali takva društva u tome uglavnom nemaju iskustva ili ga imaju vrlo malo. Posebna je poteškoća u tome što nemaju osposobljenih markacista.

O tome kako planirati i označiti novi planinarski put i što sve treba učiniti da se osnuje planinarska obilaznica razrađena su i propisana pravila, a sve radi što bolje obaviještenosti i veće sigurnosti planinara.

Za osnivanje novih planinarskih putova ili planinarskih obilaznica, osobito u brdima gdje ih nema, ne bi trebalo biti većih prepreka ako se poštuje određen postupak. Prvi je korak svoju želju i zamisao predstaviti Komisiji, koja će, razmotrivši potrebu za novim planinarskim putovima, uz svoju suglasnost pružiti i odgovarajuću stručnu pomoć. Samo takav, dogovorno osnovan put, može biti upisan u Popisnik planinarskih putova HPS-a.

Mnogo je potrebnije i važnije redovito održavati postojeće planinarske putove. Pozivamo svako planinarsko društvo, a posebno novoosnovana, da se aktivno

uključuje upravo u tu aktivnost. Dobro održavani planinarski putovi ogledalo su društava koja su o njima preuzela skrb. Nasuprot tome, i najljepši novoosnovani planinarski put koji se ne održava stoji kao tužan spomenik nebrige svoga osnivača.

Komisija za planinarske putove HPS-a, osim toga, poziva sva društva da joj i ubuduće pomažu osvježavati podatke u Popisniku putova koji će, nadamo se, uskoro biti dostupan svima i putem interneta.

Bernarda Huzjak

Novo izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice

Šesto izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice (HPO) pripremila je Komisija za planinarske putove HPS-a. U prodaji je od studenoga 2011. i sadrži nekoliko novosti.

Ukinute su dvije kontrolne točke (KT), a dodane su tri nove, tako da ih je sada 152.

Na zahtjev Nacionalnog parka »Sjeverni Velebit« ukinuta je u Rožanskim kukovima kontrolna točka Vratarski kuk (1676 m), a u Hajdučkim kukovima Golubić (1650 m) ili Kuk (1649 m) jer se nalaze u strogom prirodnom rezervatu gdje je režim posjećivanja ograničen. Markacije na pristupnim putovima iz Lubenovca i od Fabinog doka više se ne obnavljaju. Ukinute kontrolne točke priznaju se svima koji su ih obišli.

Nove su kontrolne točke HPO-a:

u 17. području:

7. Dinara – vrh Velika Duvjakuša (1708 m)

8. Dinara – vrh Mali Maglaj (1455 m)

u 20. području:

3. Rujnica – vrh Babina gomila (735 m) kod Metkovića.

Velika Duvjakuša i Mali Maglaj vrhovi su u dijelu Dinarskoga gorja iznad Peručkog jezera, gdje je najviši vrh Veliki Troglav (1913), koji je na području BiH.

Polazište je za oba vrha Planinarska kuća Sv. Jakov (1001 m) na Ravnom Vrdovu, do koje se može vozilom iz Hrvaca kod Sinja. Do Malog Maglaja ima 2 h uspona, a na vrhu je kameni križ. S njega se može produžiti 10 minuta grebenom do vrha Maglaja (1475 m) u BiH.

Velika Duvjakuša - jedna od tri nove kontrolne točke Hrvatske planinarske obilaznice

Do Velike Duvjakuše treba oko 5 sati. Od Planinarske kuće Sv. Jakov ima 3 h do planinarskog skloništa PU-a »Dinaridi« na Vještici-gori (1530 m) i još 2 h do vrha. Više podataka o tim vrhovima može se naći u Čaplarovu »Planinarskom vodiču po Hrvatskoj«.

Treći je vrh Babina gomila (735 m) na Rujnici između Ploča i Metkovića. Do sada nije opisivana u vodičima, tek se na internetu o njoj može naći nekoliko podataka i njezina fotografija. Iz mjesta Desne do vrha može se stići za 3 h. Do vrha vodi građena staza. Vrh je odličan vidikovac na deltu Neretve, Biokovo i hercegovačke planine. Dok se put potpuno ne markira, za uspon se treba javiti predsjedniku PD-a »Gledavac« iz Metkovića, Tončiju Padovanu, mob.: 091/50-32-815.

Neki se planinari učlanjuju u druga planinarska društva pa žele da se ta promjena evidentira i u popisu obilaznika HPO-a. Za to je potrebno poslati zahtjev za promjenu podatka o članstvu na e-mail putovi@plsavez.hr ili na adresu HPS-a, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb. Promjena podatka o članstvu u planinarskom društvu, te promjena adrese ili imena i prezimena nije moguća nakon primitka najvišeg priznanja HPO-a.

Od prošle godine postoji i vodič po HPO-u koji je napisao Alan Čaplar. Vodič ima 224 stranice i može se nabaviti po cijeni od 100 kuna. Dnevnik (40 kn) i vodič mogu se kupiti ili naručiti u uredu HPS-a radnim danom od 8 do 15 h ili putem web trgovine na internetskoj stranici HPS-a www.plsavez.hr.

Zdenko Kristijan

Paklenički planinarski put treba obnoviti

Južni Velebit, kao jedan od najljepših kutaka Lijepe Naše, odavno je prepoznat kao područje idealno za planinarenje. Zbog iznimnih prirodnih vrijednosti i istinskih ljepota, dio područja zaštićen je već 1928. – tada je područje Velike Paklenice prvi put proglašeno nacionalnim parkom. Zbog financijskih teškoća i nedorečenih propisa, zaštita je trajala samo godinu dana, ali je nedugo nakon Drugoga svjetskog rata (19. listopada 1949.) Paklenica ponovno proglašena nacionalnim parkom. Ta zaštita traje sve do današnjih dana, a 1999. proširen je prostor koji obuhvaćaju granice parka. NP Paklenica nalazi se na dodiru dviju županija – većim dijelom pripada Zadarskoj, a manjim dijelom Ličko-senjskoj županiji. Vrijedi istaknuti da je cijeli Velebit zaštićen kao park prirode, a ima i međunarodnu zaštitu kao jedan od svjetskih rezervata biosfere.

Upravo zbog svoje ljepote i atraktivnosti Paklenica je rano privukla pozornost planinarske javnosti. Da bi dodatno motivirali planinare i izletnike na obilazak, članovi Planinarskog društva Paklenica iz Zadra otvorili su 10. lipnja 1973., nakon duljih priprema, atraktivnu planinarsku obilaznicu – Paklenički planinarski put (PPP). Tom su prilikom tiskali dnevnik i izradili prigodne značke za one koji obidu sve kontrolne točke puta. U prvoj varijanti bilo je sedam kontrolnih točaka, i to: Vidakov kuk, Veliki Golić, Buljma, Borisov dom (danas planinarski dom Paklenica), Crni vrh, Ivine vodice i Mala Paklenica (danas špilja Kapljarka u klanu Maloj Paklenici). U drugom izdanju dnevnika 1998. dodane su još dvije neobvezne kontrolne točke: Bojin kuk i Vlaški grad.

Ukupna dužina puta, zajedno s prilaznim putovima do Bojina kuka i s povratkom od Vlaškog grada, iznosi više od 50 km i preporučljivo ga je prijeći u tri dana, s noćenjem u planinarskim skloništima Struge i Ivine vodice jer sklonište podno Vlaškoga grada trenutno nije u funkciji. Najpogodnije vrijeme za put jesu svibanj i lipanj, odnosno rujan i listopad. Zbog težine terena, obvezno je imati dobre planinarske cipele i punu opremu za visokogorsko planinarenje.

Ljepota pakleničke prirode zasigurno će oduševiti svakoga planinara, no postoji i nekoliko činjenica koje vas sigurno neće usrećiti i na što valja upozoriti buduće posjetitelje. Jedna od »sitnica« koje vas mogu zasmetati jesu putokazi. Mnogi podaci (nadmorske visine, duljine hoda između pojedinih kontrolnih točaka) netočni su i nepouzdati. Svakako je bolje imati vlastitu planinarsku kartu i pouzdati se u nju. Veliko razočaranje može biti i to što na pojedinim kontrolnim točkama nedostaju žigovi. Žigove nećete naći na Vidakovu kuku, Velikom Goliću, Ivinim vodicama (tu postoji zamjenski žig Velebitskoga planinarskog puta), Crnom vrhu i u Maloj Paklenici na kontrolnoj točki Kapljarki. Dakle, na više od pola kontrolnih točaka nedostaju žigovi. Budući da Pakleničkim planinarskim putem često idu i tzv. »obični« izletnici, to možda i ne čudi. Njima to ostaje kao »draga uspomena« u nekoj ladici.

Šteta bi bila da se put Paklenicom trajno zapusti. Da se izbjegnu neugodnosti, kako za matično planinarsko društvo, tako i za planinare, valjalo bi ugraditi metalne žigove na svim kontrolnim točkama, kao što je to učinjeno na Hrvatskoj planinarskoj obilaznici. To je rješenje praktično i trajno, a zadovoljava sve.

Damir Bajs

Pogled prema najvišim vrhovima Velebita

U Nacionalnom parku Paklenica postoje brojne oznake Parka, ali ne i planinarske oznake

Umjesto Sveta Gera – Sveti Ilija

Svaki put kada posjetim vrh Svetu Geru ili kad čujem da ga netko spominje, uz radostan osjećaj pojavi se i izvjesna nела-goda. Razlozi za taj osjećaj jesu to što vrh još uvijek prisvajaju Slovenci i što za njega koristimo slovensko ime koje su i oni napustili. Oni ga sada zovu Trdinov vrh po književniku Janezu Trdini.

S uvjerenjem da će taj vrh nakon konačnoga razgraničenja teritorija dviju država biti još popularniji među hrvatskim planinarima, predlažem da Hrvatski planinarski savez pokrene službeni postupak za promjenu naziva ovog vrha u Sveti Ilija. Prema mojem saznanju taj je vrh nekada imao to hrvatsko ime, a nije mi poznato zašto i kada je ono napušteno. Osim toga, na njemu se nalazi i kapelica posvećena tom svecu.

Poslije osamostaljenja Republika Hrvatska vratila je stara hrvatska imena nekim gradovima i mjestima, kojima su ih oduzele prijašnje vlasti. Smatram da je to sada potrebno i opravdano učiniti i za ovaj naš žumberački vrh. Siguran sam da će ne samo planinare nego i hrvatske građane obradovati povratak vrha pod hrvatski suverenitet s »novim« – pravim imenom. A s nestrpljenjem očekujem i da se sadašnja slovenska karaula pretvori u planinarski dom, što je i predviđeno darovnicom naše Vlade.

Prijedlog koji iznosim nije samo moj, nego ga podržavaju brojni članovi HPS-a, a izravno i planinari iz Varaždinske županije čiji potpisi se nalaze u prilogu.

Milivoj Turk

REDNI BROJ	IME I PREZIME	PLANINARSKO DRUŠTVO	POTPIS
1.	MILIVOJ TURK	HPS SARAJEVO	M. Turk
2.	MILIVOJ TURK	HPS KARLOVAČKA	M. Turk
3.	BRANKO BUDINIĆ	HPS JAGODINA	B. Budinić
4.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
5.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
6.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
7.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
8.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
9.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
10.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
11.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
12.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
13.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
14.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
15.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
16.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
17.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
18.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
19.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
20.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
21.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
22.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
23.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
24.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
25.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
26.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
27.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
28.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
29.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić
30.	BRANKO BUDINIĆ	HPS KARLOVAČKA	B. Budinić

VIJESTI

Opća skupština UIAA

U Kathmanduu, glavnom gradu Nepala od 4. do 9. listopada održana je opća skupština UIAA (Union Internationale des Association d'Alpinisme), međunarodne federacije za planinarstvo i penjanje. UIAA je osnovan 1932. kao europska asocijacija, ali je uključivanjem savezi s drugih kontinenata stekao svjetsku važnost. Danas UIAA ima 82 članice. Hrvatski planinarski savez u UIAA je primljen točno prije dva desetljeća, u jesen 1991. godine

Na ovogodišnjoj skupštini UIAA-a predstavnik HPS-a bio je Darko Berljak. Troškove sudjelovanja, kao i trošak godišnje članarine u UIAA pokriva Hrvatski olimpijski odbor.

Službeni dio 8. listopada svečano je otvorio nepalski predsjednik Ram Baran Yadav. Uz opću skupštinu u elitnom hotelu »Soaltee Crown Plaza« u Kathmanduu

Zasjedanje Opće skupštine UIAA

Nakon glasovanja: s lijeva predstavnik Japana, predstavnica Kosova, predsjednik PS Pakistana, predsjednik PS Kosova, predstavnik HPS-a, predstavnik Pakistana

Autor teksta i Young Seok Park (desno)

održana su brojna prateća događanja, među kojima i sastanci Izvršnog i Glavnog odbora. Organizirano je i nekoliko simpozija o ekspedicijama na Himalaju, penjanju u ledu i klimatskim promjenama u planinama te atraktivno predavanje Tamotse Nakamure iz Japana koji već više od 20 godina istražuje Sechuan - istočni dio Himalaje. U tom je području još 270 neosvojenih šestisućnjaka.

Neposredno prije početka opće skupštine predsjednik UIAA Mike Mortimer iz Kanade zbog zdravstvenih teškoća podnio je ostavku te će se na sljedećoj, koja će se održati u listopadu 2012. u Amsterdamu birati novi predsjednik. Skuštinu je vodio dopredsjednik Jordi Colomer iz Španjolske. Iznesena su i prihvaćena godišnja izvješća predsjednika, stručne službe, blagajnika i svih stručnih komisija i radnih skupina. Predstavljen je strateški plan UIAA za sljedeće razdoblje te su usvojene izmjene i dopune Statuta UIAA. U točki dnevnog reda o primanju novih članica UIAA otvorila se živa rasprava o zahtjevu Planinarskog saveza Kosova za punopravno članstvo. Unatoč velikog protivljenja PS Srbije, ali i nekih članova Glavnog odbora, nakon govora predstavnika HPS-a koji je između ostalog naglasio da političari nije mjesto u planinarstvu, većinom glasova PS Kosova primljen je u punopravno članstvo UIAA.

Darko Berljak

Poginuo Young Seok Park

Pri pokušaju prvenstvenog uspona po južnoj stijeni Annapurne (8091 m) zajedno s dvojicom partnera 23. listopada poginuo je korejski alpinist Young Seok Park.

Iako nije bio poznat široj planinarskoj javnosti, Park (rođen 1963. godine bio je jedinstven po mnogobrojnim usponima i nizu rekorda koje još nitko nije dostigao. Prvi je (i zasad jedini) kojem je uspio tzv. ekspedicijski Grand Slam. Popeo se na svih 14 vrhova

viših od 8000 metara u Himalaji i Karakorumu, na najviše vrhove svih kontinenata i došao na oba pola. Posebno su bili atraktivne njegove polarne ture koje je obavio sam i bez ikakve podrške. Na Južni pol je hodao 44 dana na skijama, a na Sjeverni pol krenuo je pješice iz Kanade i 53 dana vukao saonice sa svom potrebnom opremom i zalihama.

Uspone na svih 14 osamtisućnjaka obavio je u najkraćem postignutom vremenu, za 8 godina i 2 mjeseca. Jedini je čovjek koji se popeo na čak šest vrhova iznad 8000 metara u istoj godini. Na Mount Everest 2006. godine popeo se s tibetanske strane i spustio se na nepalsku bez ijednog fiksnog užeta i postavljenog šatora. Uz sve te ekspedicije, Park je završio fakultet, upisao postdiplomski studij, a bio je direktor Korejskog planinarskog saveza i predsjednik njihovog Alpine Cluba.

U proljeće 2009. ispenjao je prvenstveni uspon u južnoj stijeni Everesta, a u Baznom logoru uz druženje članica Hrvatske ženske alpinističke ekspedicije i korejske ekspedicije koje je vodio Park, imali smo i nekoliko zajedničkih večera. Po povratku u Kathmandu ugostio nas je u svojoj vili i restoranu s korejskim jelima. Dogovorili smo i njegov posjet Hrvatskoj, jer je čuo za Paklenicu, a predložio je da održi predavanje o svojem Grand Slamu. Nažalost, to će neće ostvariti.

Nije poznato što se zapravo dogodilo tog kobnog dana u stijeni Annapurne. U zadnjoj radio vezi s 6400 metara u Bazni logor, Park je javio da se vraćaju zbog neprestano padajućeg kamenja. Pretpostavlja se da ih je povukla snježna lavina i odnijela u neku od velikih rubnih pukotina na ledenjaku uz rub stijene. Iz Koreje je do mjesta nesreće za samo nekoliko dana došla velika spasavalačka ekipa, spuštala se duboko u pukotine, međutim osim nekih dijelova opreme ništa nisu pronašli.

Darko Berljak

Obuka planinarskih vodiča i turističkih pratitelja na širem području Like

U travnju 2011. HPS je u suradnji s uredom Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) u Hrvatskoj započeo s izvedbom projekta kojem je cilj bio obučiti dvadeset osoba sa šireg ličkog područja i omogućiti im stjecanje certifikata za planinarske vodiče i turističke pratitelje. Šire područje Like, iako vrlo bogato prirodnim resursima, parkovima prirode i nacionalnim parkovima, sa stotinama tisuća turista godišnje, vrlo je siromašno stručnim vodičkim kadrom, a napose onim osposobljenim za rad u pustolovnom turizmu, zbog čega je ovakav tečaj bio više nego dobrodošao.

U razdoblju od 22. do 29. listopada 2011. održan je na terenima srednjeg Velebita tečaj za vodiče društvenih izleta HPS-a i turističke pratitelje za dvadesetak polaznika, uglavnom mladih planinara iz Brinja, Kutereva, Plaškog, Plitvičkih Jezera, Korenice, Gračaca, Senja i Gospića, koji su osam dana stjecali znanja i vještine potrebne za sigurno vođenje planinara, izletnika i turista u planinama. Obukom i većim dijelom izvedbe projekta upravljala je Komisija za vodiče HPS-a na čelu s pročelnikom Draženom Lovrečekom, kojemu su pomagali vodič instruktor Darko Luš i vodič Davor Banić, čija je Stanica planinarskih vodiča Zagreb projektom zadužena za daljnje mentorstvo vodičima u Lici. Kako izvedba takvog projekta nadilazi strukovni dio, projekt je koordinirao član Vodičke službe HPS-a Dorijan Klasnić. Projektni partneri bili su im Planinarski savez Ličko-senjske županije i PD »Željezničar« iz Gospića, a u obuci turističkih pratitelja, agencija VMD iz Zagreba.

Polaznici tečaja prošli su obuku za vodiče društvenih izleta HPS-a i turističke pratitelje, a u okviru projekta opremljeni su vodičkom i sigurnosnom opre-

Polaznici tečaja na Baškim Oštarijama

mom te planinarskim kartama, skriptama i udžbenicima uz pomoć kojih su se pripremali za ispite.

Dorijan Klasnić

Na Mljetu pripreme za Dan hrvatskih planinara 2012.

Planinarski savez Dubrovačko-neretvanske županije, uz suradnju Komisije za planinarske putove i Komisije za vodiče HPS-a te dvaju mljetskih planinarskih društava – PD »Planika« i PD »Mljet« – organizirao je na otoku Mljetu više stručnih planinarskih aktivnosti koje su se odvijale od 1. do 16. listopada 2011. Članovi Komisije za planinarske putove HPS-a Jasna Kosović, Božica Denona-Bambić, Tomislav Pavlin i Zdenko Kristijan održali su tečaj za markaciste na kojemu je obuku prošlo trinaestero planinara. Nakon tečaja prohodali su cijelu trasu planirane Mljetske planinarske obilaznice (MPO), dugu 41 kilometar, te dali svoje primjedbe, savjete i ocjene. Uz devet planinara iz dvaju mljetskih planinarskih društava obilasku se priključilo dvoje članova HGSS-a iz Splita, Mladen Palinić i Milena Palinić.

Od 6. do 9. listopada članovi Vodičke službe HPS-a Goran Gabrić, Željko Bockovac, Ivica Sorić i Livia Puljak, uz suradnju lokalnih planinara, održali su tečaj za vodiče društvenih izleta za područje Dubrovačko-neretvanske županije (DNŽ). Na tečaju je sudjelovalo 29 planinara iz triju društava: PD »Planika« Babino Polje (12), HPD »Sniježnica« Cavtat (1) i PD »Mljet« Govedari (16), od kojih su devetorica članovi nadzorne službe Javne ustanove Nacionalni park »Mljet«. Od 10. do 16. listopada boravila je na otoku Mljetu, kao pomoć za markiranje MPO-a, ekipa od osam markacista HPD-a »Zagreb – Matica«, koja je s novim mljetskim markacistima dovršila 90% poslova na budućem MPO-u.

Vježba pružanja prve pomoći nesrećnom planinaru

Opisan radni napor važan je za razvoj planinarstva na Mljetu, ostalim otocima i kopnu DNŽ-a, a posebno za uspostavu planinarskih putova u našoj najjužnijoj županiji, povezivanje planinara iz okolnih država – BiH, Crne Gore i Slovenije – te za predstojeće radove na putovima E 6 i E 12.

Kao i dosad, opisane su aktivnosti odobrili, uključili u svoje aktivnosti i financirali NP »Mljet«, Općina Mljet, TZ Mljet, hotel »Odisej« i Javna vatrogasna postrojba Mljet.

Opisane aktivnosti dobra su najava za Dan hrvatskih planinara koji će se održati na Mljetu od 27. travnja do 1. svibnja 2012. pa se s pravom očekuje kvalitetan i bogat program za koji već sada postoji veliko zanimanje.

Marin Perković

Planinari na 41. Branju grojzdja

Tradicionalno, posljednji vikend u mjesecu rujnu manifestacija »Branje grojzdja« budi zagorski gradić Pregradu iz tihe kolotečine. Pregrada se u tri-četiri dana pretvara u kulturno-sportsko središte Hrvatskog zagorja. Teško je ostati izvan svega, mjesto doslovno vrvi od bogatog programa raznovrsnih zbivanja. Razni turniri, biciklijade, dječje berbarije, auto-alka, nastupi kulturno-umjetničkih društava, izložbe i prezentacije privuku tih dana i do dvadesetak tisuća posjetitelja. Zanimljive su prezentacije starih zanata i izrade alata. Razne kulinarske vještine vraćaju nas u rane dane djetinjstva, na stara ognjišta, s okusima starih slastica koje marljive ruke Udruga žena otimaju iz zaborava. Posljednjeg dana programa u događanjima redovito sudjeluju i članovi HPD-a »Kuna gora«, predstavljajući svoju udrugu i svoj kraj. S ljubavlju i punim stolom finih domaćih kolača i aperitiva ove su godine dočekali planinarske kolege i prijatelje iz petnaest društava iz Zagorja, Zagreba, Karlovca, Svete Nedelje, Brod Mora-

vica i Rogatca u Sloveniji. Drage goste poveli su ove godine stazama Kuna-gore. Svatko je našao stazu po svojoj mjeri, prema svojim tjelesnim sposobnostima. Najdulja, višesatna kružna staza, vodila je preko vrha Kuna-gore do Kostelgrada, gradine iz 18. stoljeća, i natrag do planinarske kuće na Kuna-gori.

Prekrasna priroda oduševila je drage goste. Nosila ih je puka radost trenutka življenja u prirodi, osjećaja slobode, saznanja da su dio prirode mirisa, zvukova i prizora, dok su djetlići neumorno mlatili po deblima nespješni nedužnog žmirkanja vrele modrine nad glavama. Višesatni pohod izmamio je krupne graške znoja u prilično toplom danu za ovo godišnje doba. Brižni domaćini ublažili su napor iznenađenjem usred guste šume: svježi napitci bili su više nego dobrodošli. Gosti koji su prije skratili stazu, stigli su do planinarske kuće te uživali u panorami čitave Pregrade i dalje, sve do Medvednice.

Uz grah i po koju čašicu, zaredale su pjesme. Mladi planinari »Kuna-gore«, osnovnoškolci, opremljeni glazbalima, svirkom su oduševili sve prisutne. Plesalo se da se doslovno sve prašilo.

Vrijeme je prebrzo proletjelo u druženju sa starim znancima i novim poznanicima. Nerado se napuštala Kuna-gora i Pregrada, uz obećanje gostiju da će ponovno doći i nagodinu. Domaćini su nastavili veselo druženje sređujući dojmove do kasnog popodneva.

Spustivši se u Pregradu zatekli su mirno mjestašce, sve su parade utihnule, samo su crkvena zvona pozivala obitelji na večernju molitvu, otpremajući Pregradu i njezine stanovnike na blaženi počinak.

Štefanija Dimač

U Rijeci otvorena izložba »Život pod Triglavom«

U organizaciji Planinske skupine Kulturno-prosvjetnog društva Bazovica u Slovenskom domu u Rijeci je u subotu 5. studenog otvorena izložba »Život pod Triglavom«. Izložbu su pripremili Planinska zveza Slovenije (PZS), Gorska reševalna zveza Slovenije, Slovenski planinski muzej, Triglavski narodni park i Alpska konvencija uz potporu Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Namijenjena je prije svega upoznavanju slovenskih planinara koji žive izvan matične domovine s organizacijom planinarstva u Sloveniji. Naravno da upoznavanje sa slovenskim planinarstvom može poslužiti i svim ostalim planinarima koji rado zalaze u Sloveniju. Izložba je do sada već gostovala u Trstu, a nakon Rijeke bit će postavljena i u Gorici, Celovcu (Klagenfurtu) i drugdje.

Mala Planinska skupina KPD-a Bazovica već je od osnivanja prije desetak godina željela postati element povezivanja planinara iz dvije susjedne države pa je za te svrhe iskoristila i ovaj događaj. Pozivu da prisustvuju

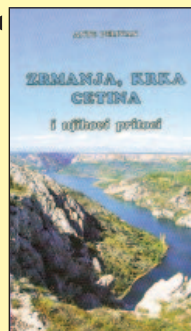
Okupljanje planinara u Pregradi

VODIČI ZA UPOZNAVANJE PRIRODNIH LJEPOTA U HRVATSKOJ

► Autor: Vlado Božić
 bogato ilustriran vodič
 format: 21x12,5 cm
 tvrdi uvez
 300 stranica
 cijena: 210,00 kn
s popustom: 100,00 kn

◀ Autor: Ante Pelivan
 bogato ilustriran vodič
 format: 21x12,5 cm
 meki uvez
 240 stranica
 cijena: 60,00 kn
s popustom: 30,00 kn

**Narudžbom svih triju knjiga odobrava se dodatni popust
 Cijena je ukupno 130,00 kn. Poštarina uračunata u cijenu!**

"Ekološki glasnik"

Duga cesta III odvojak 12,
 10412 Donja Lomnica
 Tel: 01/6218 872
 Fax: 01/6234-058
 web:
www.ekoloski-glasnik.hr
 e-mail:
ekoloski.glasnik@vip.hr

Tiskara

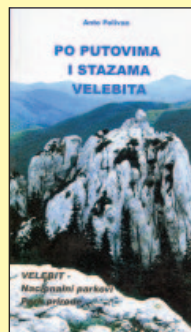
"Ekološki glasnik"

tisak knjiga i
 časopisa vrhun-
 ske kvalitete

posebni popust
 za sva planinar-
 ska društva

ekološki glasnik časopis o prirodi

◀ Autor: Ante Pelivan
 bogato ilustriran vodič s
 kartama
 format: 21x12,5 cm
 meki uvez
 192 stranice
 cijena: 60,00 kn
s popustom: 30,00 kn

otvaranju su se odazvali predsjednik IO HPS-a Vladimir Novak i glavni tajnik HPS-a Darko Berljak.

Nakon kraćeg kulturnog programa u kojem je Mješoviti pjevački zbor Bazovica izveo tri slovenske skladbe s planinskom tematikom goste je pozdravio predsjednik Slovenskog doma u Rijeci Milan Grlica, a zatim je izložbu otvorila potpredsjednica PZS-a Slavica Tovšak. U kraćem govoru istaknula je važnost planinarenja u Sloveniji, Planinske zveze Slovenije te suradnje ove organizacije sa slovenskim planinarima koji žive izvan granica domovine, kao i sa savezima susjednih država. Glavni tajnik HPS-a Darko Berljak istaknuo je dugogodišnju dobru povezanost dvaju saveza. Kao primjer je istaknuo da je triglavski župnik Jakob Aljaž bio počasni član HPS-a. Dobrim odnosima u svakom slučaju doprinose i ovakvi događaji.

Publici su se obratili i kustosica Slovenskog planinskog muzeja u Mojstrani Elizabeta Gradnik koja je naglasila važnost nove slovenske kulturne institucije i pozvala sve prisutne da se u svojim putovanjima po Sloveniji zaustave u Mojstrani i posjete muzej. Okupljenima se obratila i Tina Marenča, idejna autorica i scenaristica igrano-dokumentarnog filma »Sfinga« režisera Vojka Anzeljca. Film je svoju hrvatsku premijeru doživio u nastavku programa. U njemu su isprepletene tri

priče: ona bezvremenska koju priča Sjeverna triglavska stijena kao i dvije usporedne priče o prvom usponu preko obraza Sfinge Ante Mahkote i Petera Ščetinina 1966. godine te o prvom slobodnom ponavljanju tog smjera Gregora Kresala i Mihe Kajželja 1995. godine.

U toploj kvarnerskoj večeri prisutni su se u nevezanim razgovorima dotaknuli još mnogih planinarskih i alpinističkih tema.

Darko Mohar

Večeri planinarskog filma u Zagrebu

Večeri planinarskog filma (VPF) projekt su Foto-kino kluba HPD-a »Zagreb-Matica« nastao iz želje da se kratki zimski dani, kada su zbog toga izleti kratki i manje sadržajni, upotpune događanjima u obliku filmskih projekcija. Filmovi koji se prikazuju planinarske su tematike, neovisno o tome radi li se o amaterskom ili profesionalnom, dugometražnom ili kratkometražnom, igranom, dokumentarnom, animiranom ili reklamnom filmu, kvalitetnom ili manje dobrom. Svi su oni i više nego dobrodošli ako zadovoljavaju osnovni uvjet, a to je da su planinarski.

Budući da se nešto tako obično kao što je film pretvara u društveni događaj, upravo smo i dali naglasak na to »društveni«. Svatko od nas može kod kuće pogledati bilo koji od tih filmova, ali tada nedostaje ono

nešto... druženje, komentari i niz neprimjetnih, naoko »nevažnih sitnica« koje daju draž svakom pogledanom filmu. Stoga ovo shvatite kao poziv da dođete na te projekcije, no na nešto vas želimo podsjetiti. Planinarjenje je prvenstveno hodanje i rekreacija u prvome licu, stoga se bez ustručavanja priključite izletima. Ako iz bilo kojeg razloga ne možete ići na izlete, tada svakako dođite na projekcije! Ali ne zaboravite da večeri planinarskog filma nisu i ne smiju biti zamjena za osnovnu planinarsku aktivnost – hodanje.

Festival je započeo 19. studenoga 2011., a završit će 18. veljače 2012. Sve projekcije održavaju se subotom u 19 sati. Ulaz je, naravno, slobodan.

Planirano je da se u četiri mjeseca, tj. osam subota, prikaže 36 naslova. U brojkama to izgleda ovako: 5 igranih filmova, 22 dokumentarna, 8 animiranih i jedan reklamni, ukupno 17:40:45 sati programa, uz prosječno trajanje večeri od 2:12:36 sati.

Na kraju valja spomenuti da su filmovi nabavljeni iz različitih izvora, što znači da su i različite kvalitete i formata, a većina ih je, na žalost, bez titlova. Naravno da neprestano tragamo za boljim i kvalitetnijim verzijama. Vrata našeg VPF-a širom su vam otvorena, stoga – dobrodošli!

Jadranko Mlinarić

KALENDAR AKCIJA

10. 12. Planinarska noć u Međimurju

Gornje Međimurje
HPD »Međimurje«, Čakovec
Bogomir Trabe, 091/50-49-566;
Magdalena Bistronić, 040/310-955

10. - 11. 12. Dan planina

Vrbanj - Orjen sedlo - Vrh Orjena
HPD »Dubrovnik«
Stela Skoko 020/313-193, 099/809-22-64,
hrv.plan.drus.dubrovnik@du.t-com.hr

11. 12. Međunarodni dan planina

Krndija - najstarija slavonska planina
Slavonski planinarski savez, PP Papuk i HPS
Otmar Tosenberger, 091/18-14-119,
slavonski.planinari@gmail.com

11. 12. Parenzana 2011.

Buje - Grožnjan - Buje
HPD »Čičarija«, Buje
091/725-89-17

11. 12. Uspon na Kamenjak

Kamenjak
PD »Kamenjak«, Rijeka
Zlatan Radić, 091/57-65-434; www.pd-kamenjak.hr

12. 12. 4. otvorena foto izložba HPD »Kamenjak«

Rijeka
PD »Kamenjak«, Rijeka
Verdan Grubelić, 091/89-65-552;
www.pd-kamenjak.hr

16. 12. Foto izložba »50. godina PD Kamenjak«

Rijeka
PD »Kamenjak«, Rijeka
Verdan Grubelić, 091/89-65-552;
www.pd-kamenjak.hr

16. 12. Svečanost povodom 50. godišnjice

PD »Kamenjak«
Rijeka
PD »Kamenjak«, Rijeka
Igor Korlević, 091-256-6611; www.pd-kamenjak.hr

17. 12. Božićna noć

Pl. kuća »Malačka«
HPD »Malačka – Donja Kaštela«, Kaštel Stari
Petar Penga, 098/95-35-834

17. 12. Noćni pohod na Oštrc

Pl. dom »Željezničar«, Oštrc
HPD »Željezničar, Zagreb«
Damir Bajš, 098/231-876

17. 12. Pohod »Fokinom stazom«

Psunj
PD »Psunj«, Pakrac
Krešimir Kardum 098/95-23-588

18. 12. Planinarski oproštaj sa 2011. na Hahliću

pl. dom »Hahlić«
PD »Obruč«, Jelenje
PD »Obruč« 051/297-016, 091/72-61-936

18. 12. Zimski uspon na Oštru

Zaselak Podoštra
PD »Željezničar«, Gospić
Tomislav Čanić, 098/96-10-042

26. 12. Tradicionalni uspon na Sniježnicu

Mihanići-Kuna Konavoska-Sniježnica
HPD »Dubrovnik«
Stela Skoko 020/313-193, 099/809-22-64,
hrv.plan.drus.dubrovnik@du.t-com.hr

Sadržaj 103. godišta »Hrvatskog planinara«

Članci i vijesti

Abramović, Ana	Ljetna alpinistička škola karlovačkoga »Dubovca«	310
Andrić, Kazimir	Planinarski dnevnik s mogega tavana	427
Arbanas, Dijana	Skupština PD-a »Vršak«	173
Augustin, Davor	36. slet slavonskih planinara	402
Babić, Jelena	Dubrovački tići	213
Bajs, Damir	Paklenički planinarski put treba obnoviti	480
Bajs, Damir	Velika Bjelica kod Kuželja	54
Balaško, Branko	Najzapadnijim dijelom Ivanšćice	145
Balić, Filip	Planinarsko druženje na Malački	129
Balić, Filip	Uspješan memorijalni skup u Masnoj Luci	357
Banek, Berislav	Pripovijest o poskoku na Metli	57
Banović, Nada	Uspješna godina rada Slavenskoga planinarskog saveza	211
Banović, Nada	Zašto volim Papuk	48
Belavić, Mirko	Uspješna godina senjskih planinara	127
Berljak, Darko	Europsko udruživanje planinarskih saveza	41
Berljak, Darko	Međunarodni dan planina obilježen izletom na Papuk	85
Berljak, Darko	Obilježena 60. Obljetnica PD-a »Opatija«	85
Berljak, Darko	Opća skupština UIAA	481
Berljak, Darko	Otvoreno planinarsko sklonište »Rupe« na Dinari	354
Berljak, Darko	Poginuo Young Seok Park	482
Berljak, Darko	Specifične kondicijske pripreme i izvedba uspona na vrhove više od 8000 metara	42
Berljak, Darko	Sportska televizija i planinari	128
Berljak, Darko	Uskoro otvorenje planinarskog skloništa na Skorpovcu	41
Bikić, Krešimir	Bobovcu u pohode	22
Bockovac, Željko	Uspón na Alpamayo	456
Bošković, Andrija	Na proslavi Martinja otvorena nova planinarska kuća na Krndiji	41
Božić, Vlado	Atlas špiljskih tipskih lokaliteta faune Republike Hrvatske, svezak 1.	84
Božić, Vlado	Crvena knjiga špiljske faune Hrvatske	258
Božić, Vlado	Helop, br. 7	256
Božić, Vlado	Pet speleoloških stogodišnjica	458
Buljan, Boris	Dan planinara splitsko-dalmatinske županije na Svilaji	445
Burica, Gordana	Kako sam se umjesto na Hahlić popela na Crni vrh	432
Crnčević, Mario	Kilimanjaro se pamti cijeli život	196
Crnković, Gojko	600 planinara na Zarinu kod Brinja	260
Čanić, Tomislav	Hrvatski planinari na susretima planinara Hercegovine	402
Čanić, Tomislav	Nezaboravno himalajsko iskustvo	96
Čanić, Tomislav	Više od 300 planinara na Svetom brdu	401
Čaplar, Alan	Andrej Stritar: Gore Slovenije	352
Čaplar, Alan	Ante Juras: Priče s planine	254
Čaplar, Alan	Dolomiti planine u koje se morate zaljubiti	320
Čaplar, Alan	Nova planinarska karta NP Paklenica u mjerilu 1:25000	216
Čaplar, Alan	O planinarstvu na webu i o webu HPS-a	180
Čaplar, Alan	Tečaj za planinarske vodiče na Kosovu	443
Čaplar, Alan	Uspješni Dani hrvatskih planinara u Omišu	261
Čaplar, Alan	Vodič po planinama Crne Gore	257
Dimač, Štefanija	Nezaboravan dan na Omiškoj Dinari	288

Dimač, Štefanija	PD »Zagorske steze«	100
Dimač, Štefanija	Planinari na 41. Branju grojzdja	484
Dukić, Mirjana	Bilo je ugodno na Danima hrvatskih planinara u Omišu	290
Ferina, Slavko	Svjetski dan čistih planina obilježen akcijom čišćenja Medvednice	442
Gabelica, Ivan	Putom Oluje preko Kamešnice, Troglava i Dinare	423
Gabrić, Goran	Skupština Planinarskog saveza Dubrovačko-neretvanske županije.	215
Gavrić, Darko	Druženje u Kurtegića dolcu	85
Gavrić, Darko	Lišanjski vrh (1794 m) Drugi po visini u Hrvatskoj	224
Gavrić, Darko	Planinarsko sklonište »Milčić - Bunarić« (1603 m) na Kamešnici	355
Genc, Antonija	Planinarska škola HPD-a »Bilo« u Koprivnici	258
Grubelić, Verdan	Foto-natječaj i izložba povodom 50. obljetnice riječkoga »Kamenjaka«	403
Grubelić, Verdan	Uspješna planinarska škola u Rijeci	310
Hajtok, Željko	Planinarski pohod »Pinklec na pleća« po svetonedeljskom kraju	356
Hajtok, Željko	Svetonedeljski bregi	243
Hapač, Ivan	I opet nešto novo	189
Hapač, Ivan	Isti vrh, drugi osjećaji!	112
Hapač, Ivan	Kamenjak, onako usput	383
Hapač, Ivan	Princ velebitski	77
Hapač, Ivan	Skupština Planinarskoga kluba »Sljeme« u Zagrebu	216
Henc, Martin	Pripovijest o Kilimanjaru, dalekom i visokom	291
Hojanić, Višnja	Na starim stazama otoka Mljeta	381
Hrlec, Anica	Planinarsko cjeloživotno obrazovanje	367
Hrlec, Anica	Prvi planinarski izlet udruge »Transplant«	311
Huzjak, Bernarda	Održavanje i osnivanje planinarskih putova	478
Islamović, Faruk	Turističko-planinarski zemljovid Parka prirode Biokovo	255
Islamović, Faruk	Zdenko Kristijan: Planinarski putovi – priručnik za markaciste	255
Jagarić, Vladimir	Stazama uspomena na Ivicu Sudnika	107
Jagarić, Vladimir	Tri planinarska prijatelja.	337
Juras, Ante	»Čičo« je gorio od sunca, veselja i pjesme.	260
Juras, Ante	HPD »Kamenar« u novim prostorima.	85
Juras, Ante	Impresije s Dana planinara Šibensko-kninske županije	26
Juras, Ante	Novosti iz Planinarskog saveza Šibensko-kninske županije.	86
Klasnić, Dorijan	Obuka planinarskih vodiča i turističkih pratitelja na širem području Like	483
Komloši, Zlatko	Priča o jednom »četrdesetogodišnjaku« – HPD »Zanatlija«, Osijek	212
Konestra, Damir	Otvoren planinarski dom »Zamost«	476
Korper, Jasenka	Iz karlovačkog »Martinišćaka«	357
Kos, Darko	Maglić uspavana ljepotica BiH	235
Kovačević, Goran	Snježna avantura	29
Kristijan, Zdenko	Novo izdanje dnevnika Hrvatske planinarske obilaznice	479
Kristijan, Zdenko	Prvo desetljeće Hrvatske planinarske obilaznice	413
Kurilić, Boris	Nova planinarska obilaznica »Podgorske staze«	206
Kurilić, Boris	Otvorene »Podgorske staze na srednjem Velebitu«.	352
Kurilić, Boris	Poučna planinarska staza »Šuma Striborova« u Rijeci	309
Lepan, Željka	Moje dežurstvo u Kuginoj kući	331
Livak, Predrag	Uspješni 29. »Papučki jaglaci« – ali bez jaglaca.	215
Ljubek, Željko, Petković, Siniša, Pintarić Tatjana i Šavorić Marijo	Kamo na izlet? U Vukomeričke gorice!	239
Marčeta, Slavica	Uspion na Mt. Kosciuszko, najviši vrh Australije	376
Mijailović, Jana	Jako dobra ekipa Ledenjački tečaj Alpinističkoga kluba »Zadar« na Mont Blancu.	418
Milas, Krunoslav	Dr. Ignac Munjko: Hrvatske planine i visovi	443
Mlinarić, Jadranko	Večeri planinarskog filma u Zagrebu	485
Mohar, Darko	Put prijateljstva Snježnik - Snežnik.	312
Mohar, Darko	U Rijeci otvorena izložba »Život pod Triglavom«	484
Mučalo, Bernard	Planinarska kuća »Sveti Jure« na Svilaji i aktivnosti HPD-a »Zolj«	440
Murganić, Vitomir	Prvi festival speleološkog filma	442

Novak, Helena	Mosorom od »Lugarnice« do »Lugarnice«	279
Novak, Helena	Proljetni i jesenski Bačić kuk i Budakovo brdo	387
Pasecky, Sunčana	Fansipan najviši vrh Vijetnama	14
Patačko, Slavko	Laka noga!	18
Patačko, Slavko	Priječenje Ponci.	300
Pavelić, Boris	Veličanstveni Grossglockner	68
Perković, Marin	Na Mljetu pripreme za Dan hrvatskih planinara 2012.	483
Perković, Marin	Planinarski velikan Branimir Gušić	104
Perković, Marin	Planinarsko otvaranje otoka Mljeta	259
Pocrnić, Robert	Uspón na najviši vrh Pireneja.	92
Poljak, Željko	Bilo 2 (2011)	126
Poljak, Željko	Dovršeno novo sklonište na Skorpovcu u srednjem Velebitu	441
Poljak, Željko	Dubravko Brusar: »Parkom prirode Medvednica«	38
Poljak, Željko	Hrvatski planinari na Durmitoru.	58
Poljak, Željko	Japetić 2010.. . . .	126
Poljak, Željko	Manifestacijski oblici planinarenja u Hrvatskoj.	136
Poljak, Željko	Novi Čaplarov »Planinarski vodič po Hrvatskoj«	172
Poljak, Željko	Nudističko planinarenje da ili ne?	373
Poljak, Željko	Skorpovac opet živi!	155
Poljak, Željko	Velikan hrvatskog planinarstva Petar Lučić Roki.	429
Poljak, Željko	Zdravko Šilić: Svjetlost planina	126
Popović, Jadranko	Planinarske staze i šetnice Vinodolsko-Crikveniškog zaleđa	286
Prizmić, Vinko	Dr. Antonija Baranović, najbolji medicinski direktor ITLS-a na svijetu	40
Prizmić, Vinko	Novi iskoraci HGSS-a	334
Prizmić, Vinko	Predsjednik i tajnik IKAR-CISA posjetili HGSS	396
Prizmić, Vinko	Predsjednik RH Ivo Josipović posjetio HGSS u Splitu	394
Prizmić, Vinko	Zajedničke helikopterske vježbe švicarskih i hrvatskih gorskih spašavatelja	275
Prizmić, Vinko	Zbor gorskih spašavatelja Hrvatske održan u Puli	208
Prizmić, Vinko	Zbor gorskih spašavatelja u Begovom Razdolju	353
Prpić, Vlado	Stara vrata na Baškim Oštarijama	52
Puljak, Livia	Bajkovita Cordillera Blanca	452
Radovanović, Vanja	Austrijske Alpe za početnike: Raxalpe i Schneeberg	72
Radovanović, Vanja	Veliki Rujnik i Sitovnik – čuvari vinodolskog zaleđa	282
Rakić, Ivica	Kroz južne stijene Biokova	150
Sedlan König, Ljerka	Samoborsko gorje na nas način.	378
Sedmak, Nikola	Posao, rad!	364
Šilobod, Đurđica	Samoborski srednjoškolci potaknuti planinarskim duhom	129
Šimičević, Vedrana	Hrvatski alpinizam pred novim izazovima	408
Šimičević, Vedrana	Za Tonija i Igora	246
Šincek, Mira	Zeleni bombončić nad morem	118
Smolec, Robert	Orhideje na Strahinjšćici i susjednim područjima	38
Špiranec, Marijan	40. obljetnica HPD-a »Zanatlija« u Osijeku.	212
Špralja, Đenka	Osigurani putovi (ferate) u Dolomitima.	328
Špralja, Đenka	Velebite, čudesna planino!	200
Tkalac, Berislav	S Prezdanka na Dilj gori.	128
Tkalac, Berislav	Sudjelujte u prvom pohodu po slavonskim planinama	173
Tkalac, Berislav	U Vinkovcima novo vodstvo društva	214
Toplak, Draško	50 godina Sekcije društvenih izleta u HPD-u »Zagreb-Matica«	312
Trdić, Zvonko	Nedjeljno jutro na Božjem studencu.	110
Trdić, Zvonko	Prvi uspon ogulinskih planinara na Mont Blanc	192
Turk, Milivoj	Umjesto Sveta Gera – Sveti Ilija	481
Vinković, Željko	Slavonski planinarski put u »jednom dahu«	464
Vranješ, Denis	Dan mosoraša.	445
Vukosav, Joško	Dani dalmatinskih planinara 2011.. . . .	215
Vukosav, Joško	Dani dalmatinskih planinara 2011.. . . .	308

Zaher, Mihaela	Krajolik Slapnice	20
Žitković, Orsat	Ušpon na Lovćen	24
Zoričić, Tomislav	Planinarske aktivnosti u Brinju	401
Zrinski, Tomislav	S Čeva na Grebengrad	232
Zrnčić, Hrvoje	Elektronički označeni planinarski putovi - nova vrsta službenih planinarskih putova?	350
Zrnčić, Hrvoje	Osvrt na knjižicu »Najljepše cvijeće hrvatskih planina i livada«	203
Žagar, Jasna	Kviz znanja »Jedan protiv 34«: Medvednica.	186
Žagar, Jasna	Kviz znanja »Jedan protiv 34«: Medvednica Drugi dio: odgovori	227
Žagar, Jasna	Planinarstvo i etika.	370
Žagar, Jasna	U pohode Svetom Nikoli	115
Žagar, Jasna	Planina Vodno - zelena oaza Skoplja.	469

Info kutak

Bačić kuk (1304 m).	342
Belečki planinarski put	344
Brezovac (1050 m) na Dinari	306
Debelo brdo na Mosoru	80
Dr. Maks Plotnikov pod Okićem	34
Fenomen Anića kuka - alpinistički eldorado u Velikoj Paklenici.	307
Gradska kuća na Sljemenu, naš prvi planinarski dom	437
Hrvatske planinarske kuće	436
Izgradnja Premužićeve staze na Velebitu od 1930. do 1933. godine	345
Jaskanski planinarski put (JPP).	124
Kapelski planinarski put.	392
Kula (1534 m).	472
Lipa na Medvednici (709 m)	250
Ludbreška planinarska obilaznica	82
Moslavačka gora (web)	475
Mrkopaljski planinarski put.	252
Najviši vrhovi hrvatskih županija	474
Oetzi – prvi »planinar« u povijesti čovječanstva?	475
Okić (499 m)	162
Osvajanje Alpa - drama na Matterhornu 1857. godine	165
Planinarska foto-izložba riječkog PD-a »Kamenjak«.	66
Planinarska kuća »Mladen Polović«	124
Planinarska kuća »Sveti Andrija« na otoku Visu	164
Planinarska kuća »Žbevnica« (851 m).	206
Planinarska kuća Frbežari u Tršću (824 m)	344
Planinarska kuća Skitača (425 m)	392
Planinarski dom Klek	82
Planinarski dom Petrov vrh (547 m).	436
Planinarski dom Umberto Girometta	474
Planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić«	252
Planine Petra Zoranića – prva planinarska knjiga na svijetu	35
Poštak (1425 m)	304
Povijesni susret u Ogulinu – začetak Hrvatskoga planinskog društva	207
Samoborska obilaznica	306
Saski kralj Friedrich August II. kao hrvatski planinar	125
Sozanj na Lastovu (231 m)	204
Umberto Girometta - otac planinarstva u Dalmaciji.	83
Ušpon Filipa V. Makedonskog u 2. stoljeću prije Krista	253
Vojak na Učki.	32
Velebitski planinarski put (VPP)	164

Veliki Risnjak	122
Veliki Šibenik (1467 m)	390
Vremeplov.	35, 83, 125, 165, 207, 253, 307, 345, 393, 437, 475
Vrh Samarskih stijena (1302 m)	434
www.alpinklub-zadar.hr	165
www.hpd-bilo.hr	125
www.hpd-dubrovnik.hr	307
www.hpd-japetic.hr	83
www.hpd-kapela.hr	35
www.hpd-medjimurje.hr	393
www.jankovac.hr	253
www.pd-pinklec.hr	345
www.pd-promina.hr	437
www.slavonski-planinarski-savez.hr	207
Zaboravljeni botanički vrt planinskog bilja na Sljemenu	393
Zagorski planinarski put.	34

In memoriam

	Davorka Pamuković (1952. - 2011.)	439
Alereaj, Borislav	Ervin Hanzer (1932. - 2011.)	210
Čaplar, Alan	Ivan Jakovina (1934. - 2011.)	397
Čaplar, Alan	Milivoj Rihtarić (1927. - 2011.)	398
Čaplar, Alan	Vladimir Jagarić (1925. - 2011.)	347
Čaplar, Alan i Hemar, Eduard	Zdravko Ceraj (1920. - 2011.)	438
Murganić, Vitomir	Zdenko Kulaš (1943. - 2011.)	349
Pagliarini, Chiara	Rajka Dobronić-Mazzoni (1922. - 2011.)	349
Poljak, Željko	Ante Juras (1944. - 2011.)	346
Simičević, Vedrana	Martin Užarević (1982. - 2011.)	399
Živković, Goran	Tomislav Zubčić (1951. - 2010.)	39

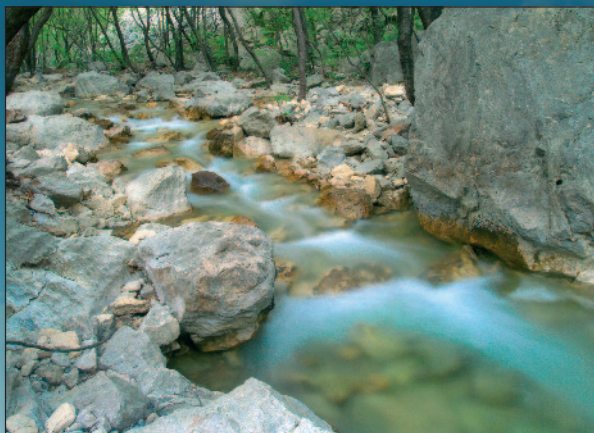
Iz rada HPS-a

Čaplar, Alan	25. Skupština Hrvatskoga planinarskog saveza	268
	Aktivnosti Komisije za planinarske putove HPS-a u 2011. godini.	477
	Dani hrvatskih planinara	121
	Glavni odbor HPS-a	157
Berljak, Darko	HPS na Trofeju snježne kraljice.	85
Schreiner, Ronald	Hrvatska planinarska obilaznica u 2010. godini	166
Berljak, Darko	Hrvatski planinarski savez u 2010. godini.	6
	Kalendar akcija	43, 87, 131, 174, 218, 262, 314, 358, 403, 446, 488
	Nagrade najboljima u 2010.	4
	Pomozimo našem suradniku u nevolji!	42
	Priznanja HPS-a u 2010. godini	36
	Serijska »Nazovi 112« Stipe Božića	217
	Vincekov pohod opet nadmašio sam sebe.	128
	Zidni kalendar HPS-a za 2011. doživio tri izdanja!	84

NARUČITE PLANINARSKI KALENDAR ZA 2012. GODINU!

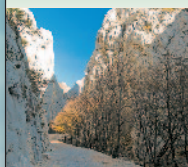
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.plsavez.hr - hps@plsavez.hr
tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624

Nacionalni park Paklenica

Slika gore: Tak Vukle Paklenice
Slika dolje: Sjajne u klancu Vukle Paklenice

Ožujak / March

POUTERDEJAK MONDAY	UTORAK TUESDAY	SRIJEDA WEDNESDAY	ČETVRTAK THURSDAY	PETAK FRIDAY	SUBOTA SATURDAY	NEDJELA SUNDAY
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.plsavez.hr - hps@plsavez.hr

3.-4. i 10.-11. 3. Tečaj za voditelje društvenih izleta, Komisija za voditelje HPS-a 4. 3. Tradicionalni 30. pohod žene u planinu i 50. obljetnica pl. obilježnice Nagrada planine, PD Komarčević, Bjelovar 11. 3. Pohod po izrazitoj planinarskoj puti, klasični planinarski savez, Pula 11. 3. Obilježak romarijskog puta Bolec - Marija Bistrica, HPS Brijuni, Brijuni 13. 3.-27. 5. Planinarska škola HPS-a Kapela, HPS Kapela, Zagreb 24. 3. Prvi putni uspon na Oltar uz akciju Jedan dan za čisti okoliš, PD Željaničan, Gospić 24. 3. Jedan dan za čisti okoliš, PD Mirna, Korenica 24. 3. Jedan dan za čisti okoliš, HPS 24. 3. 18. Nalički kršni put, PD Kninjci, Našice 25. 3. Krunski pohod - za preminule planinare, PD Savačgrad, Zagreb 25. 3. Uspun na Neprobrč, HPS Dubrovnik, Dubrovnik 1.-4. 3. tradicionalni uspon na Završ, PD Šumice, Brijuni

Sredinom studenoga iz tiska je izašao atraktivni zidni kalendar HPS-a za 2012. godinu sa slikama zaštićenih planinskih područja u Hrvatskoj. Uz slike zaštićene planinske prirode, u njemu je pregled svih važnijih akcija u sljedećoj godini i najnoviji adresar udruga članica HPS-a.

Cijena kalendara je 35 kuna, a za narudžbe od 10 i više primjeraka preko planinarskih društava odobrava se popust od 20% (u društvu se sastavi popis i narudžbom društva naručuje se određeni broj kalendara, a HPS društvu potom šalje račun). U narudžbi treba naglasiti hoće li se kalendar izravno preuzeti u Uredu HPS-a ili ga treba slati poštom, a u tom slučaju u račun će biti uključeni i pripadajući poštanski troškovi.

Format kalendara je 48 × 33 cm, a kao i prijašnjih godina, tvrda poštanska omotnica štiti ga od oštećenja na putu do naručitelja.